

Su Politik Çalışma Grubu Bilgi Notu

TEMA Su Kanunu Tasarısı 2. Taslağının Eleştirisi

TEMA Vakfı tarafından görüş ve kamuoyu oluşturma amacıyla hazırlanmış olan Su Kanunu Tasarısı ilk Taslağının eleştirisi Su Politik Çalışma Grubumuzun Kasım 2010'da yayınladığı bilgi notuyla yapılmıştır. Aradan geçen sürede TEMA, yapılan eleştirileri dikkate alarak revize ettiği notunu düşerek bir çalışma daha hazırlamış ve Mayıs 2012'de yayınlamıştır. Yakın zamanda bazı TV kanalları ve medyada tanıtımı yapılan ikinci çalışmanın -tutarsız söylemlerin artması dışında- birinciden hiçbir farkının olmadığını muhalif gruplar tarafından fark edilmesine bir katkı sağlamak için Çalışma Grubumuz bu kez doğrudan taslak metin üzerindeki tuzaklara dikkat çeken aşağıdaki çalışmayı kamuoyu ile paylaşmayı görev bilir. Hegemonya kurmak ya rıza ya da zor yoluyla mümkündür. TEMA Su Kanunu Tasarısı Taslağı'nın hedefi de toplumda rıza üzerinden bir hegemonya tesis ederek su varlıklarının ve dolayısıyla doğanın tümünün metalaşmasına toplumsal meşruiyet kazandırmak olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer yandan TEMA benzeri kuruluşların gerçekte hiç değişmeyen taktik ve stratejilerini sanki değişmiş gibi topluma sunma sırasında kullandıkları araç ve söylemleri görünür kılabilmek için ilk taslağa yaptığımız eleştiri notumuzu http://www.supolitik.org/TOBB_TEMA_Su_Kanunu_Taslağı_Eleştirisi.htmda bir kez daha sizlerle paylaşmanın gerekli olduğunu düşündük. Birlikte okunduğunda geliştirdiğimiz eleştirilerin hemen hemen birebir aynı olduğunun görüleceğini ve bu gerçekliğe rağmen ikinci taslağın "eleştirilere uygun olarak revize edildiği" notu düşülerek yayımlandığının fark edileceğini umuyoruz.

SU POLİTİK ÇALIŞMA GRUBU

Ağustos 2012

TEMA "SU KANUNU TASARISI"

TEMA Vakfı olarak kurulduğumuz 1992'den beri erozyonla mücadele ve doğal varlıkların korunması konularında, Türkiye toplumunun da büyük desteğiyle çalışmalarımıza devam ediyoruz. "Yaşamı savunmak" ilkesiyle verdiğimiz mücadelede erozyonla mücadele ve doğal varlıkların korunması konularında farkındalık yaratma çalışmalarından ağaçlandırma kampanyalarına, hukuksal mücadelelerden çevre hakları savunuculuğuna kadar geniş bir yelpazede etkinlik gösteriyoruz.

Başta gelecek kuşaklar olmak üzere hepimiz için büyük öneme sahip meralarımız ve toprak varlıklarımızın korunması için de kuruluşumuzdan bu yana mücadele verdik. Bu konularda yaşamsal öneme sahip 1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu'nun, ardından da 2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun hazırlanarak yasalaşmasında öncü rol oynadık. 2010 yılına geldiğimizdeyse, mevzuat eksikliği, aşırı kullanım, yanlış yönetim, kirlilik ve iklim değişikliği gibi sebeplerle acil ve yaşamsal bir mesele haline gelen "su varlıklarımızın" korunarak geliştirilmesi ve sürdürülebilir yaşam ilkesiyle kullanımı için bir "Su Kanunu"na duyulan ihtiyaç doğrultusunda çalışmalara başladık. "Toplumun kaliteli ve yeterli suya erişim hakkı" ve "ekosistemlerin su hakkı" gibi

temel ilkelerimiz çerçevesinde, konunun uzmanı akademisyenlerin de katılımıyla 2010 yılında dört çalıştay düzenledik. Bu çalışmaların sonuçlarını eleştiri ve katkıları için sivil toplum örgütleri ve akademisyenleri de içeren paydaşlarımızla de paylaştık.

Bu süreci takiben 2011'in sonbahar aylarında, kanun tasarımız Vakfın karar alma organlarının da onayıyla bu kitapçıkta okuyacağınız son halini aldı. Bugün Türkiye'nin su hakkını temel alan, koruma, geliştirme ve sürdürülebilir kullanma izleğini takip eden, katılımcı bir bütünleşik havza yönetimini **(Sistemin bütünleşik havza yönetimi TEMA Su Kanununda bu kez de "katılımcılık" kisvesi ardına saklanıyor. Sonuç: ben katılırım, sen katılırsın, o katılır/ biz katılırız, siz katılırsınız, onlar kar eder...)** savunan bir Su Kanunu'na olan ihtiyacı, her zamankinden daha fazla. TEMA Vakfı tarafından tüm toplumun, uzmanların, sivil toplum örgütlerinin ve karar alıcıların katkı ve yorumlarına sunulan bu kanun tasarısının, Türkiye'nin bu önemli ve acil ihtiyacına cevap verme sürecinde yararlı olacağını düşünüyoruz. Öte yandan Dünya nüfusu çoktan 7 milyara ulaştı, 2050'de 2 milyar daha artarak 9 milyar olması bekleniyor. Nüfus artmaya devam ederken, yaklaşık 1 milyar insan kronik açlık çekiyor. Araştırmalara göre dünyada kişi başına su tüketim miktarı ortalama 2-4 litre ve bu miktarın büyük bir kısmı yediğimiz gıdaların üretimi için harcanıyor. Örneğin 1 kilo etin soframıza gelmesi için 15.000 litre, 1 kilo buğday için 1.500 litre su gerekiyor. Kısaca özetlenirse: Biz acıktıkça Dünya susuzlaşıyor!**(Çok güzel!!!! Su kıtlığının nedeni insanların çok gıda tüketmesi demek ki... "Temiz suyun büyük bir kısmının gıdaların üretiminde harcandığı" tezi bilimsel olabilir mi? Ya dünyadaki açlık olgusuna ne demeli? Gıdalara herkes, parasız ve eşit erişebiliyor mu? Burada gıda üretimine yapılan göndermenin asıl nedeni tarımsal su kullanımı. Oysa tarımsal üretim yalnızca gıda üretiminden ibaret değil, hatta çok daha fazlası endüstriye hammadde üretimiyle ilintili. Bütün bu gerçekler ortada dururken su kıtlığını insanların acıklanmasıyla açıklamak hiç te tesadüfi bir durum değil.)**

Su ve gıda arasındaki yaşamsal önemdeki bağa rağmen su varlığımız giderek azalıyor ve su sıkıntısının artacağı tahmin ediliyor; 20 yıl içinde rezervlerimiz dünyadaki talebin sadece % 60'ını karşılayabiliyor olacak. TEMA, suyun sadece insanlar değil, tüm canlıların yaşamı için sahip olduğu hayati önemi tanır. Su olmadan hayat olmaz. Herkesin suya ulaşmasını güvence altına almayan bir gelecek kabul edilemez. Bu gerçek, su politikalarını oluşturan karar vericiler tarafından temel ilke olarak alınmalıdır. Bütün yaşayan varlıklar en önemli hak olan suya erişim hakkına sahip olmalıdırlar. Bu hak hiçbir koşulda kısıtlanamaz, engellenemez ve kaldırılamaz. Su, sahip olunacak bir meta olarak görülemez. Su sadece azınlığın ulaşabildiği bir ayrıcalık olamaz. Bütün düzenlemeler ve politikalar bu ilkenin ışığında hazırlanmalı ve gözden geçirilmelidir. Sürdürülebilirlik ilkesini temel alan bu yaklaşım, suyun:

- En yüksek önem derecesinde korunmasını,
- Bütüncül planlama yöntemleriyle geliştirilmesini,
- İyi yönetim ilkeleriyle ve özellikle bütün paydaşların aktif katılımıyla yönetimini zorunlu kılar.

TEMA Vakfı, suyu bir doğal kaynak olarak değil, doğal bir varlık olarak tanımlar.**(Buraya DİKKAT!!!! Bu açık ve net tanıma rağmen, su kanununun ilerleyen bölümlerinde sürekli olarak suyun doğal bir kaynak olduğundan bahsediliyor... Eklektizmin zirvesi: "herkese mavi boncuk dağıtırız, böylece hiçbir muhalefetle karşılaşmadan asıl hedefimize (suyun metalaşması) ulaşırız. Her bir mavi**

boncuğun bir diğeriyle ne kadar çeliştiği hiç önemli değil, nasıl olsa anlamazlar..." diyorlar.)

Bu nedenle su varlıkları, diğer "doğal kaynaklar" gibi ekonomi ilkelerine göre yönetilemez. ***(Bu iddialı sözlere karşın ileriki bölümlerde "su ekonomisi" gibi kavramların bile kullanıma sokulduğu görülüyor...)*** TEMA Vakfı'nın üzerinde çalıştığı "Su Yasası" gibi, su hakları, kullanımı ve yönetimini kapsayan yasal düzenlemeler siyasetin gündemine yüksek öncelikte alınmalıdır. Yasa hazırlama süreci etkin katılımı temel alarak tamamen şeffaf olmalı, temel bir insan hakkı olarak suya erişimi ön plana çıkartırken su varlıklarını koruma ve geliştirmeyi hedeflemelidir.

***M. Serdar Sarıgül
Genel Müdür ve İcra Kurulu Üyesi
24 Mayıs 2012***

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, İlkeler ve Tanımlar

Amaç:

MADDE 1-(1) Bu Kanunun amacı; doğal varlık niteliği gereği yaşamın sürdürülebilmesinin temelini oluşturan ulusal su kaynakları potansiyelinin havza yaklaşımı çerçevesinde saptanmasını, toplumun yeterli miktarda ve uygun kalitede suya erişim hakkı ile ekosistemin su hakkını sağlayacak ve bu kaynakların ***(hani su bir doğal kaynak değil, bir varlıktı????)*** ekonomik ihtiyaçlarla ***(nihayet bakla ağızdan çıkıyor! Su varlıklarının ekonomik ihtiyaçlara cevap vereceği belirtiliyor)*** ulusal güvenlik gereksinimlerini ***(daha neler!!!! sistemin ekonomik/birikime dair ihtiyaçları yetmemiş olacak ki yanısıra su varlıklarının militarist hedeflerin karşılanması amacıyla da kullanılacağı ifade ediliyor... Demek ki komşu halklara baskı uygulamak gerektiğinde de su varlıkları devreye sokulacak)*** karşılayabilecek doğrultularda geliştirilmesini, doğal ve yapay süreçlerle kaybının önlenerek korunmasını ve sürdürülebilir yaşam ilkesi yönünde kullanımını gerçekleştirecek ilke, kural ve yöntemleri belirlemektir.

Kapsam:

MADDE 2-(1) Bu Kanun, 03.06.2007 tarihli ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu kapsamında bulunan sular ve denizler hariç, doğal ve yapay göllerle birlikte tüm yer üstü ve yeraltı su kaynaklarını kapsar. (2) Sınır oluşturan ve sınıraşan ***(sular sınırları aşmaz, sınırlar suları ihlal eder...doğal olan siyasi sınırlar değil, su varlıklarının kendi içsel hareket ve yerleşimleridir. Böyle bir tanım, suya muhafazakar ve mülk edinen yaklaşımlara dayanır)*** bütün sulara bu Kanun hükümleri uygulanır. Bu sularla ilişkili diplomatik işlemler Dışişleri Bakanlığınca yürütülür. ***(Dışişleri Bakanlığı, bütün su varlıklarını metalaştıran Hükümet ve Devletten bağımsız mı ki sınır oluşturan ve uluslararası akan sularla ilgili diplomasi Dışişleri Bakanlığına teslim ediliyor. Bu, kuzuyu kurda teslim***

etmek değildir de nedir?) (3)18.1.21981 tarih ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler Kanunu ile 22.4.1925 tarih ve 657 sayılı Harita Genel Komutanlığı Kanunu hükümleri saklıdır.

İlkeler:

MADDE 3-(1) Bu Kanunun uygulamasında aşağıdaki ilkeler gözetilecek ve her zaman geçerli olacaktır.

- a) Yeterli ve kaliteli suya erişmek temel bir insan hakkıdır.
- b) Su varlık ve kaynaklarının her koşulda, her süreçte ve her anlamda korunması **(Ticarileşme vurgularına bakınca, su varlıklarının kimden korunmaya çalışıldığı sorusu geliyor aklı... Mevcut uygulamalarda su varlıkları- halka rağmen- sermaye lehine ve sermaye için korunduğuna göre, TEMA Su Kanununun amacı da acaba su varlıklarını halktan korumak olabilir mi?)** esastır. Su kaynaklarımız; doğanın ve çevrenin korunması ve tüm canlı yaşamının sürdürülmesi bakımından, her süreçte korunması, ekonomik doğrultuda geliştirilmesi **(Kanunda en fazla açıklamaya muhtaç olan kısım burası: "su kaynaklarının ekonomik doğrultuda geliştirilmesi" . Ekonomi-politik açısından bunun tek bir açıklaması var, su varlıklarının sermaye ve emek eklenerek işletilmesi, yani metalaştırılması, yani ticarileştirilmesi)** ve doğru kullanılması gereken temel doğal varlık niteliğini taşımaktadır.
- c) Belirtilen nedenlerle, su kaynaklarımız "kullanım materyali, ticari meta ve tüketim malı" olarak değerlendirilemez. "Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan bir kamu malı" niteliği taşıdığı için bedeli söz konusu olabilir ancak fiyatlandırılmaz ve su kaynakları satılamaz. **(Şu anda Su varlıklarını şirketlere satan, bunun için gerekli yasal düzenekleri hazırlayan Devlet değil mi? Böyle iken nasıl oluyor da su varlıkları Devletin hüküm ve tasarrufu altında tanımlanabiliyor?)**
- ç) Yer üstü ve yeraltı su kaynaklarıyla ilgili işlem ve eylemlerdeki kamu yararı değerlendirmesinde; toplumun ve ekosistemin su hakkındaki kamusal yararı üstündür.
- d) Ekolojik sistemin çok temel bir unsurunu oluşturan su kaynakları; denizler, iç denizler, tatlı ve tuzlu su gölleri, haliçler, körfezler, deltalar, lagünler, bunlarla akarsuların birleşimleri ve her çeşit tatlı ve tuzlu su ürünleri kapsamında, kendi başına bir ekosistem bütünlüğüdür.
- e) Doğal varlık niteliği taşıyan su kaynaklarının ve suyun miktar ve kalitesinin korunması, bu kaynakların geliştirilmesi ve "uygun ve ekonomik kullanılması ve her türlü kirliliğin önlenmesi" kapsamında doğru yönetilmesi hususları, gerek sürdürülebilir yaşam ilkesi ve gerekse Anayasanın konuya özel hükümleri uyarınca, temel bir Devlet görevi ve sorumluluğudur.
- f) Su toplama havzalarının korunması, su kaynaklarının beslenerek kapasitelerinin geliştirilmesi, su hasadının gerçekleşmesi ve su kalitesinin iyileştirilmesi süreçleri; diğer doğal varlıkların yönetimini, su ihtiyaç ve taleplerine ilişkin projeksiyonları ve çevresel, toplumsal ve yönetsel unsurları, sürdürülebilirlik yaklaşımıyla birlikte kavrayan Bütüncül Havza Yönetimi anlayışıyla değerlendirilir.
- g) Su kaynaklarımızın korunması, geliştirilmesi ve doğru kullanılmasının sağlanması, öncelikle bu kaynakların nitel ve nicel özellikleriyle, olanak ve kısıtlarını tanımlayacak nitelikte doğru bir durum saptaması ve potansiyel belirlenmesine bağlıdır.
- ğ) Su hasadı; hidrolojik, topoğrafik ve jeolojik koşulları en uygun değerlendirecek biçimde yüzey akışın biriktirilmesi, su depolama düzeylerinin artırılması ve yüzey buharlaşmasının azaltılmasına yönelik toprak ve araziyle ilgili yöntem ve tekniklerin uygulanması kapsamında bir "Su Kaynağı Geliştirilmesi" yaklaşımıyla

gerçekleştirilir. **(Su hasadı yapmak ne /kim için gerekli? Bu hasat işlemleri kimlere (şirketler!) yaptırılacak? Su hasadı yapanlar su varlıkları üzerinde mülkiyet tesis etmeyecek mi? Ya yüzey akışın biriktirilmesi, depolama düzeylerinin artırılması vb. nin doğal çevrim üzerindeki yıkıcı etkileri ne olacak?)**

- h) İklim değişikliği nedeniyle, ülkemizin güneyden-kuzeye daha sıcak bir kuşağa kayacağı, bu yönde yağışların azalacağı, yağışların yıl içi dağılımının dengesizleşeceği, ani sellerin yanında kuraklıkların da sıklaşacağı, çölleşmenin yaygınlaşacağı ve bunlarla bağlantılı olarak depolanacak su miktarının azalacağı olasılıklarını gözeterek ve öncelikle su havzaları ile yer üstü ve yeraltı kaynaklarını yerinde korumayı öngören, ardından da tahsis ve kullanım süreçlerinde korumacılığı amaçlayan bir yaklaşım her aşamada temel koşul sayılır.
- i) Su kaynaklarının planlaması, tahsisi ve kullanımının temel bir Devlet yetkisi olduğu gözetilerek; havza bazında kullanım kuralları koyan, su ekonomisini sağlayacak "sulama, tarımsal üretim ve arazi yönetimi" sistemlerini öngören, **(Su ekonomisi ile kast edilen tarımda daha az sulamayla daha fazla ürün elde edilmesini sağlayacak modern sulama teknolojilerinin kullanımınıdır. Su lobisinin en fazla önerdiği üretim yöntemlerinin başında gelen modern sulama teknikleri suyun metalaşmasının başlangıç adımlarından biridir. Özellikle küçük ve orta ölçekli çiftliklerin bu teknolojileri edinmesi kolay olmadığı için bir tür alışveriş yaşanmakta ve şirketler yağmurlama, damlama gibi sistemleri kurma maliyetini üstlenirken, çiftçiler de karşılığında kullandıkları suya piyasa bedeli ödemeyi kolayca kabul edebilmektedir. Böylece kırsaldaki su varlıklarının ticarileşmesinde fazla bir muhalefetle karşılaşılmamaktadır.)** içme, kullanma ve sanayi suyu tüketiminde kullanıcılara sorumluluklar getiren ve tüm bu süreçlerde demokratik sivil katılımı gerçekleştiren bir "havza esaslı su yönetimi anlayışı" yaşama geçirilir.
- i) Bu Kanunun uygulanması sürecinde, AB normlarına uyum sağlanması ve tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelerin getirdiği yükümlülüklerin gözetilmesi gereklidir. **(Avrupa'daki su varlıklarının ve kentsel su şebekelerinin ticarileştirilmesini gerektiren AB Su Çerçeve Yönergesi'ne gönderme yapılıyor!)**
- j) Kanunun amacı doğrultusunda uygulanması için, genel bütçeye GSMH ile ilişkilendirilecek bir oranda kaynak aktarılması sağlanır. k) Sınır aşan ve sınır oluşturan sularda Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ulusal politikalarının geçerli olması temel ön koşuldur. **(Ya Devletin ulusal politikaları komşu halklara su akışını engellemeyi gerektirirse o zaman ne olacak? Hani "TEMA suyun sadece insanlar değil, tüm canlıların yaşamı için sahip olduğu hayati önemi tanır"dı. Hani "Su olmadan hayat olmazdı". Hani "herkesin suya ulaşmasını güvence altına almayan bir gelecek kabul edilemezdi" (Tırnak içindeki alıntılar için bkz. TEMA Su kanunu S.2)**
- l) Taşkın koruma ve doğal yaşamı koruma amaçlı yatırımlar ile gerektiğinde akarsuların ıslahı ve ulaşım elverişli hale getirilmesi hariç, kamu kaynaklarıyla gerçekleştirilen su kaynaklarının geliştirilmesi, içme-kullanma, sulama ve sanayi suyu kullanımı amaçlı yatırımlara ilişkin harcamalarla, işletme - bakım giderlerinin, bu yatırım ve tesislerden yararlananlarca geri ödenmesi esastır. **(Dikkat: burada önerilen şey ticarileşmenin devlet eliyle yürütülmesidir. Öneriye göre su varlıkları üzerinde Devlet bizzat kendisi mülkiyet tesis edecek, bu varlıklarda ortaya çıkacak işletme ve yatırım giderleri kullanıcılar tarafından ödenecektir. İçme, kullanma ve sulama suları da dahil olduğu için suyun**

bedelini ödeyecek olan bu kullanıcılar arasında yoksul çiftçiler, dar gelirli emekçi aileler de olacaktır. Ayrıca bu sürecin kendisi, yani su varlıkları devlet mülkiyeti altına alınarak ticarileşmenin devlet eliyle başlatılması toptekun bir metalaşmanın ilk adımlarından biridir.)

Tanımlar:

MADDE 4- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Araştırma Kuyusu; Yeraltı suyu hakkında bilgi edinmek üzere devlet tarafından açılan kuyuları,
- b) Arazi Toplulaştırması: 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun "Arazi Toplulaştırması ve Dağıtımı" başlıklı on yedinci maddesinde yapılan tanımlamayı,
- c) Arazi Yönetimi: Toprak varlığı ve arazinin "belirlenmesi, ıslah edilip geliştirilmesi, korunması ve doğal varlık ve ekosistem koruma ilkeleri çerçevesinde doğru kullanılması" amaçlarıyla, ilkeler belirleme, kurallar koymak, uygun kamu kurumlaşmasını gerçekleştirmek, gerekli mali kaynağı sağlamak, Devlet ve kamu dışı kesimlerce bu amaçlarla yapılacak tüm çalışmaları, demokratik sivil katılımçılık anlayışı katkısıyla "planlamak, programlamak, projelendirmek, yönlendirmek, yönetmek, uygulamaları izlemek, denetlemek ve gerektiğinde yaptırım uygulamak" çalışmaları ve etkinliklerini,
- ç) Atık su; Kentsel, evsel, sanayi amaçlı ve su kullanan tüm süreç ve sektörlerin kullanımdan sonra çevreye, kanal sistemlerine ve toprağa bırakılan suyu,
- d) Bakanlık; Su kaynakları yönetimi ile ilgili Bakanlık,
- e) Başvuru sahibi; Yeraltı suyu arama, kullanma veya ıslah ve değişiklik belgesi isteyen kimseyi, ***(TEMA Su kanununa göre kişi ve şirketlerin yer altı suyu arama, kullanma vs. gibi talepler için başvuruda bulunma hakkı var. Yani, yer altı sularının da ticarileşmesi öngörülüyor...)***
- f) Bütünleşik Havza Yönetimi: Toprak, su, orman varlıkları ile flora ve fauna bütünlüğünde tüm doğal varlık ve kaynakların, etkileştikleri diğer unsurlarla birlikte "belirlenmesi, korunması, geliştirilmesi ve doğal varlık ve ekosistem koruma yaklaşımı kapsamında doğru kullanılması ve yüzey suların oluşturduğu havzalar esas alınarak sürdürülebilirlik ilkesine göre yönetilebilmesi" ***(Genel algıda olumlu bir kavram gibi iz bırakan bu ilke, aslında mevcut bütün uluslararası tanımlamalarda ekonomik boyutu da içermektedir. Dolayısıyla bir doğal varlığın sürdürülebilirliğinden bahsetmek, olmazsa olmaz bir şekilde o doğal kaynağa sermaye/şirket yatırımı, yani kaynağın ekonomik bir getiri sağlamasını gerektirmektedir.)*** amaçlarıyla; ilke ve kurallar koymak, uygun kamu kurumlaşmasını gerçekleştirmek, gereken mali kaynağı sağlamak, Devlet ve özel kesim tarafından gerçekleştirilecek bütün çalışmaları, demokratik sivil katılımçılığın katkılarıyla "planlamak, programlamak, projelendirmek, yönlendirmek, yönetmek, uygulamaları izlemek, denetlemek, gerektiğinde yaptırım uygulamak" çalışmaları ve etkinliklerini, ***(TEMA Su Kanunu su varlıklarına yapılacak yatırımlarda özel sektörü de dışarıda bırakmıyor!!!!)***
- g) Belge; Su kaynaklarına ilişkin olan ve Bakanlıkça istenen arama, kullanma, ıslah ve değişikliği gibi hususlara ilişkin yazılı dokümanları;
- ğ) Doğal Göl; Kendiliğinden oluşan ve sürekliliği olan su kütlesini,
- ı) Ekosistem: Hava, toprak, su, bitki örtüsü, orman ve biyolojik çeşitlilik gibi bütün varlık, kaynak ve olanakların, birbirileriyle fiziksel, kimyasal ve biyolojik koşullar açısından sürekli etkileşim içinde oldukları ve bütünlük içerisinde uyumlu ve dengeli biçimde oluşturdukları canlı cansız çevresel ortamı,

- i) Emniyetli İşletme Rezervi; Yeraltı suyu rezervine zarar vermeden alınabilecek su miktarını, (??????)
- j) Faydalı İhtiyaç; Yeraltı suyunu kullanacak kimsenin faydalı kullanışları için işletme alanında rezerv miktarı ve kullanıcı hakları dikkate alınarak ihtiyaç duyduğu su miktarını, Burada "faydalı ihtiyaç" gibi kendi içinde çelişik yeni bir kavram geliştirildiği dikkat çekiyor. Her hangi bir şey ihtiyaç olarak tanımlandığı halde faydasız olabilir mi? Bir üretimde bir fayda söz konusu değilse zaten o üretimin herhangi bir ihtiyacı karşılaması da mümkün değildir, zaten böyle bir şey hiçbir zaman üretilmez. Dolayısıyla şirketler tarafından yapılacak yatırımların "faydası"nın öne çıkarmak için bulunmuş tuzak bir tanımlama ile karşı karşıyayız. Oysa bütün şirketler yalnızca kar etmek, sermaye biriktirmek için üretim yaparlar, hiçbir kapitalist üretimin amacı toplumsal bir ihtiyacı karşılamak değildir. Toplumsal ihtiyaçların karşılanması sermaye birikiminin nedeni değil, sadece kısmi ve dolaylı bir sonucudur. Kısmidir çünkü bu üretilere yalnızca parası olanlar erişebilir. Dolaylıdır, çünkü gerçekten insanlar belli ihtiyaçlarını kapitalist üretimin çıktılarını bedel ödeyerek satın almak suretiyle karşılar
- k) Faydalı Kullanış; Yeraltı suyunun bu Kanunda belirtilen öncelik sırasına göre kullanılmasını,
- l) Genel Su; Kamuya ait arazi ya da özel mülkiyet içinde doğup da yüzeysel akışa geçerek bu mülkiyet sınırlarını aşan suları,
- m) Havza; Bir su kaynağını besleyen yüzey üzerine düşen yağışların oluşturduğu alanı,
- n) İl Su Kaynakları Koruma Kurulu: Su koruma alanlarının, su kaynaklarının ve tarımsal sulamaların "su yönetimi anlayışı" kapsamında yönetilmesi sürecine demokratik katkının gerçekleştirilmesi için, kamu yönetimi ile ilgili sivil toplum Sayfa-11 ve meslek örgütlerinin katılımcı oldukları, yapıları ve işleyişleri düzenlenecek özel yönetmelikle belirlenen ve iller kapsamında oluşturulacak katılımlı kurulları,
- o) İşletme Kuyusu: Faydalanmaya arz olunan kuyuları,
- ö) Kaynak Suyu; Yeraltı suyunun doğal koşullarda yeryüzüne çıktığı suları,
- p) Komşu; bitişik arazi sahibi veya aynı bölgede bulunan ve duruma göre bitişik arazi sahibi gibi, aynı yeraltı suyu deposu imkanlarından yararlanması gereken kişiyi,
- r) Koruma Alanı; Mutlak koruma alanı dışında kalan suların korunması amacı ile sınırları ve yapılacak faaliyetlerin Bakanlık tarafından belirlendiği alanı;
- s) Mutlak Koruma Alanı; Tatlı su kaynaklarının bozulmasına, kirlenmesine, sürdürülebilir özelliğinin yitirilmesine sebep olacak her türlü harici faaliyetin yasaklandığı alanı,
- t) Özel Su: Kaynak suyunun içinden doğduğu ve içinde kaybolduğu tapulu arazi parçasının sınırları içindeki kaynak sularını,
- u) Sınıraşan Sular; Birden fazla ülke toprağını geçen suyu,
- ü) Sınır oluşturan sular; İki veya daha çok ülkeyi birbirinden ayıran ıslak sınırı,
- v) Su Kaynağı; Yer üstü, yeraltı ve kaynak suyu potansiyelini;
- y) Su Tahsis Sicili; Herhangi bir su kaynağından belirli kurum, kuruluş veya kişilere kullanım için verilen izinin kaydının tutulmasını; (!!!!!!!!)
- z) Su Yönetimi: Su koruma alanları ve tüm su kaynaklarının "belirlenmesi, ıslah edilip geliştirilmesi, korunması ve doğal varlık ve ekosistem koruma ilkeleri çerçevesinde doğru kullanılması" amaçlarıyla, ilkeler belirlemek, kurallar koymak, uygun kamu kurumlaşmasını gerçekleştirmek, gerekli mali kaynağı sağlamak, Devlet ve kamu dışı kesimlerce bu amaçlarla yapılacak tüm çalışmaları, (?????) demokratik sivil katılımçılık anlayışı katkısıyla "planlamak, programlamak, projelendirmek, yönlendirmek, yönetmek, uygulamaları izlemek, denetlemek ve gerektiğinde yaptırım uygulamak" çalışmaları ve etkinliklerini,
 - aa) Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri; Arazinin sulamaya hazırlanması için yapılması gerekli olan arazi tesviyesi, tarla içi ulaşım yolları, tarla içi sanat yapıları, kapalı drenaj, taşlı arazi temizliği, tarla içi yüzey drenajı gibi tarımsal altyapı çalışmalarını;

- o bb) Yapay Göl; Baraj, gölet, sel kapanı, tersip bendi, regülatör, gibi su depolama yapıları ile meydana gelen su kütlesini;
- o cc) Yeraltı Suyu Deposu; Bünyesinde yeraltı suyu bulunduran ve depolayan formasyonları, bu formasyonların herhangi bir noktasından su çekilmesi durumunda bütün su kütlesini etkilediği formasyonları;
- o dd) Yeraltı Suyu; Yeraltındaki durgun ve hareket halindeki bütün suları;
- o ee) Yeraltı Suyu Yapısı; Yeraltı suyu sağlamak amacıyla açılan kuyu, dren, galeri, tünel, sondaj kuyusu, keson kuyu, kaptaj ve benzeri her türlü su yapısını;
- o ff) Yer altı Suyu İşletme Alanı ; Yeraltı sularından yararlanmak amacı ile işletme yapılan alanı; (!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!)
- o hh) Yeraltı Suları Koruma Alanları: Yeraltı sularının koruma alanları, her akiferdeki su kalitesini bozulmaktan ve kirlilikten korumak için jeolojik ve hidrolojik koşullar gözetilerek ayrı ayrı alanı ve koruma özellikleri tespit edilen özel hükümlerle belirlenen alanlardır. Bu tespitin ayrıntısı yönetmelikle düzenlenir. Yeraltı suları koruma alanlarındaki taşınmazların tapu kaydı üzerine, ilgili kuruluşun istemi karşılığında Tapu Sicil Müdürlükleri tarafından yeraltı sularını koruma amaçlı süreli veya süresiz kısıtlayıcı şerhler konabilir.
- o ii) Yer Üstü Suyu; Yeraltı suyu hariç, kaynak suyu, nehir, ırmak, çay, dere, doğal ve yapay gölleri,
- o ii) Yüzey Suları Koruma Kuşakları : Su kaynağının ve/veya rezervuarının azami su seviyesinden itibaren 300 m.den aşağı olmamak üzere tespit edilen mutlak koruma alanı, mutlak koruma alanı sınırından itibaren 700 m.den aşağı olmamak üzere tespit edilen kısa mesafeli koruma alanı, kısa mesafeli koruma alanı sınırından itibaren 1000 m.den aşağı olmamak üzere tespit edilen orta mesafeli koruma alanı, orta mesafeli koruma alanı sınırından itibaren 3000 m.den aşağı olmamak üzere tespit edilen uzak mesafeli koruma alanı sınırlarından aşağı olmamak üzere ve her su kaynağı ve/veya rezervuarı için topoğrafik ve hidrolojik koşullar gözetilerek ayrıca özel hükümlerin belirlenmesi gereken su kalitesini bozulmaktan ve kirlilikten korumak için kuralları ile birlikte, ayrıntıları yönetmelikle tespit edilmesi gereken koruma kuşaklarını,
- o jj) Zorunlu İslah: Taşkın önleme veya su kalitesinin korunması amacıyla, akımın yönlendirilmesi veya akımın belirli bir yatak içerisinden akmasının sağlanması ya da su yolu ulaşımı ve diğer kamu yararına kullanım amaçlarıyla, su derinliğinin artırılması için inşa edilen nehir/su yapıları ile su rejiminin düzenlenmesini,

İKİNCİ BÖLÜM

Su Hukuku ve Yönetimi

Su Hakkı:

MADDE 5-(1) Her bireyin insan olmaktan ötürü sahip olduğu yaşama haklarından birisi de "su hakkıdır". Toplumun yeterli, sağlıklı ve kaliteli suya erişmesini sağlayacak tedbirleri almak Devletin temel görevlerinden biridir.

Su Hukuku:

MADDE 6- (1) Su kaynakları "doğal kamusal varlık" özelliğindedir. Bu nitelikten ötürü; bütün sular bulunduğu yerden bağımsızdır ve Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. **(Aynı cümle içinde ama birbiriyle taban tabana çelişen iki tümce: Bütün sular bulunduğu yerden bağımsızdır.... Ve Devletin**

tasarrufu altındadır. Dünya ölçeğinde mevcut su varlıkları buldukları yerlerden bağımsız olacak ama yapay sınırlar içindeki devletlerin emrinde olacak. Hal böyle olunca suların buldukları yerlerden bağımsızlığı tamamen ortadan kalkar, hatta tam da tersi buldukları yerlerden bağımsız düşünülemezler. Eğer su varlıklarının buldukları yerlerden bağımsız olduklarını söylersek, "sınır aşan sular" gibi bir garabetten de söz etmek mümkün değildir. Oysa TEMA su kanunu taslağının her yerinde "sınır aşan sular"ın nasıl yönetileceği anlatılmaktadır. Bu taslakta asıl yapılan şey, birbiriyle taban tabana zıt olan iki şeyin: halkın duymak istedikleriyle sistemin yapısal ihtiyaçlarının sanki olabilirmiş gibi bir araya getirilmesidir. Toplumsal algının sistem tarafından biçimlendirilmesinde son derece etkin bir yöntemin uygulandığı görülmektedir.)

(2) Kaynak suyu bulunduğu arazinin bütünleyici unsuru değildir. Taşınmaz malikliği veya zilyetliği, kaynak suyu üzerinde bir hak oluşturmaz. Ancak, arazi sahibi veya zilyedinin, bu taşınmaz için kaynaktan, özel su tanımı kapsamında, öncelikle yararlanma hakkı vardır. Arazi sahibi bu kaynak suyundan, doğduğu tarlasının cazibe ile sulandığı kadarı üzerinde hak sahibidir. **(Bir çelişki daha : hani su hiçkimsenin mülkü olamazdı? Arazi sahiplerinin hak önceliğinden söz etmek, su üzerindeki sahipliklerin onanmasından başka bir şey değildir.)**

Faydalanma ve Kullanım hakları:

MADDE 7-(1) Devlet sularla ilgili irtifak hakları oluşturabilir. İrtifak hakkının devrinde arazi sahibine öncelik tanınır.

(2) Arazisinde faydalı ihtiyaçları için yeterli miktarda su bulamayan veya bu suyu aşırı güçlüklerle ve gidere katlanmaksızın başka yollardan sağlayamayan kişiler, komşu arazideki faydalı ihtiyaçtan fazla olan sulardan yararlanır. Komşu arazideki sudan faydalanma koşulları yönetmelikle düzenlenir.

(3) Kendisine yeraltı suyu tahsis edilen gerçek veya tüzel kişi, bu suyun ancak kendi faydalı ihtiyacına yetecek miktarını kullanma hakkına sahiptir. **(Nasıl yani? Bir yer altı maden suyu işletmecisine su tahsisatı mı yapılacak? Maden suyu "faydalı ihtiyaç" olarak tanımlandığında, bu işletme söz konusu kaynağı kendi üretimiyle sınırlı da olsa kullanma hakkı mı elde etmiş olacak? Peki bu suyun metalaşması/ticarileşmesi değil de nedir?)**

(4) Yeraltı suyu sağlamak amacıyla açılan her araştırma kuyusunun yararlanma hakkının devrinde veya kiralanmasında taşınmazın sahibine öncelik tanınır.

Su Kaynakları Yönetimi:

MADDE 8- (1) Bir doğal varlık olan su kaynaklarının yönetimi Devletin temel yetki ve sorumluluklarındandır. Devlet bu yetki ve sorumluluğunu; Anayasamızın konuya ilişkin hükümleri doğrultusunda "ulusal güvenlik, toplumsal ve ekonomik zorunlulukları" gözeterek, **(!!!!!!!)** "kaynak belirleme-kaynak geliştirme-kaynak koruma tahsis ve

kullanım ve izleme denetim" fonksiyonları kapsamında ve bütünleşik havza yönetimi yaklaşımıyla yerine getirir.

(2)Devletin su yönetimi sürecindeki görevleri aşağıdadır.

- a)Su kaynakları potansiyelini belirleyerek, durumu doğru tanımlayıcı veri tabanını oluşturmak, su sicilini tutmak, güncelleştirmek ve geçici maddede belirtilen süre içerisinde su bilgi sistemini kurmak,
- b)Gerekli bilimsel ve teknik araştırma ve incelemelere dayalı olarak kaynakların geliştirilmesi amacıyla; yüzey akışın biriktirilmesi, akarsuların depolanması, (!!!!!!!) yüzey buharlaşmasının azaltılması ve yeraltı sularının beslenmesi için projeler tasarlamak ve gerekli yatırımları yapmak ve yaptırmak,
- c)"Su kaynağı koruma alanları ve suların" korunması, tahsis ve kullanım süreçlerinde bu korumacılığı gerçekleştirmek için gerekli plan, program ve projelerini oluşturarak uygulamaya koymak,
- ç)Kuraklık ve olağanüstü koşullar için geçerli olacak "su kullanım planları"nı oluşturmak,
- d)Toplumun yeterli, sağlıklı ve kaliteli su ihtiyacını karşılamak,
- e)İçme, kullanma, doğal yaşamı sürdürme, tarımsal sulama, sanayi suyu sağlama ve hidrolojik enerji üretimi önceliklerine göre tahsis, kullandırma, izleme ve denetim uygulamalarını yapmak,
- f)Su kaynaklarının kalite ve kirliliğini ölçmek ve izlemek,
- g)Tarımsal sulama amaçlı yatırımlarla su ekonomisini sağlayan sulama sistemlerini projelendirmek, gerektiğinde sulama alanlarında arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetlerini yapmak ve yaptırmak ve bu amaçla tarım üreticilerinin eğitimini gerçekleştirmek,
- ğ)Taşkın sular ve sellere karşı koruyucu proje ve yatırımları yapmak ve yaptırmak,
- h)Sulak alanlardaki doğal yaşamın sürdürülmesi için gerekli tedbirleri almak,
- ı)İçme, kullanma, sanayi ve hidroelektrik enerji amaçlı yatırımları planlamak, projelendirmek, yatırımları yapmak veya yaptırmak,(!!!!!!!) ***Bu cümlede de görüldüğü gibi TEMA'nın HES karşıtlığı tamamen görüntüsel bir durum. Özellikle cümlenin sonundaki "yapmak veya yaptırmak" vurgusu, devlet-özel kesim arasındaki al gülüm – ver gülüm ilişkisinin TEMA Su Kanunu taslağında bir kez daha onaylandığını göstermektedir.***
- i)İşletmelerinin devredilmediği sulama, ıslah, taşkın, içme suyu ve enerji amaçlı tesis ve yatırımların işletme ve bakım hizmetlerini yapmak,
- j)Göl, baraj ve göletlerin balıklandırılmasını gerçekleştirmek,
- k)Doğal ve yapay göllerde ulaşım, bağlama limanı, iskele hizmetleri ile balıkçılık hizmetlerini yerine getirmek,

(3)Devlet bu Kanunla tanımlanan sorumluluk ve görevlerini ilgili Bakanlıkça yerine getirilir.

Su ve Sulama Yönetiminde Katılımcılık:

MADDE 9-(1) Su ve sulama yönetimi süreçlerinde toplumsal desteğin sağlanması ve toplumsal sorumluluğun gereğinin yerine gelmesi için, Devlet "demokratik, örgütlü ve sorumlu katılımcılığı" yönetim ilkesi sayar. Bu katılımcılık, ilgili sivil toplum kuruluşları katkılarının yanında, özel olarak da iller ölçeğinde oluşturulacak ve kamu kesimi ile sivil toplum katılımcılığının ilkece eşit sayıda üye ile temsil edileceği, Su Kaynakları Koruma Kurulları aracılığıyla yerine getirilir. Bu kurullarda görev alacak sivil toplum kuruluşlarından en az birisinin, toprak, su ve orman konularında görev yapan ve ülke çapında örgütlenmiş kuruluşların temsilcilerinden seçilmesi ile TMMOB ve TOBB'den de

birer temsilcinin bulunması esastır. Kurulların yapısı ve işleyiş biçimi yönetmelikle düzenlenir.

İçme, kullanma ve sulama amaçlı birliklerin en geç beş yıl içinde kooperatiflere dönüşmesi Devletçe teşvik edilir.

İl Su Kaynakları Koruma Kurullarının Görevleri:

MADDE 10- (1) İl Su Kaynakları Koruma Kurulları (Kurul) aşağıda belirtilen görevleri yerine getirecektir.

- a)Su tahsisi ve kullanımını gerektiren tüm süreçlerde, su varlığının korunması, geliştirilmesi ve verimli kullanımına dönük, katılımlı inceleme, değerlendirme ve izleme yapmak,
- b)Bu süreçlerde ortaya çıkan sorunları belirlemek ve kamuoyuna aktarmak,
- c)Yerel ölçeklerde su varlığını korumak ve kaynakları doğru kullanmakla ilgili sorun giderici önlem önerileri ve görüşler geliştirmek,
- ç)Su ve sulama yönetimini üstlenen kamu kurum ve kuruluşlarından sorun giderici önlemlerin yerine getirilmesi doğrultusunda talepte bulunmak,
- d)Sulama yatırımları konusunda yerel halkın eğilimlerini ilgililere yansıtmak, sulama yatırımları konusunda özerk ve örgütlü halk girişimciliğini özendirmek,
- e)Su kullanımıyla gerçekleştirilecek verimli ve ekosisteme uyumlu enerji amaçlı yatırımlar için, çevresel değerlendirmeler yapmak, toplum adına kamu kesimine görüş bildirmek,
- f)Su kirliliği yaratan sektör ve süreç uygulamalarını kamu yararı ve toplum adına izlemek, raporlamak ve ilgililere bildirmek,
- g)Kanunda yer alan konularla ilgili başvuruları almak ve ilgililere aktarmak,

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Su Kaynaklarının Belirlenmesi ve Geliştirilmesi

Su Kaynaklarının Belirlenmesine İlişkin Esaslar:

MADDE 11-(1) Devlet, su kaynaklarının "araştırılması, geliştirilmesi, korunması, kullanılması ve işletilmesi" amaçlarını karşılamak için, bu kaynak potansiyelinin olanak ve kısıtlarını yansıtacak biçimde, tüm boyutlarıyla nitel ve nicel göstergelerle tanımlanmasını sağlayacak çalışmalarını yapar, yaptırır.

(2)Belirleme çalışmalarıyla; mevcut veri ve bilgilerin test edilmesi ve güncelleştirilmesi, kaynakları tanımlayıcı yeni bilgi, gösterge ve verilerin elde edilmesi, bunların veri tabanına dönüştürülmesi, bilgi ve verilerin analiz edilerek tanımlamalarının yapılması ve durumu açıklayıcı bilgi sistemi oluşturulması sağlanır. Su kaynaklarının; doğal potansiyelini, akarsuların akım verilerini, tahsis ve kullanım aşamalarını, su kirliliği tür ve düzeylerini, su kalitesi göstergelerini, hidroelektrik verileri ve benzeri bilgileri içeren bir "Su Bilgi Sistemi" oluşturulur. Bu bilgiler, ilgili kuruluşun internet sitesinde ulusal güvenlik kriterleri gözetilerek yayımlanır.

(3) Hidrojeolojik etüt sonucu sınırları ve yapısal özellikleri belirlenen yeraltı suyu işletme alanları Resmi Gazete ile duyurulur.

(4) İlan edilmiş işletme alanlarında kuyuların açılacağı alanlar, sayısı, derinlikleri ve diğer özellikleri Bakanlık tarafından saptanır.

(5) İlan edilmiş işletme alanlarında işletme rezervi ve kullanıcıları dikkate alınarak yeraltı suyu tahsisleri yapılır.

(6) İlan edilmiş yeraltı suyu işletme alanları dışında her arazi sahibi arazisinde yeraltı suyu aramak ve suyu bulduktan sonra kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmak hakkına sahiptir. **(Fabrika arazilerinde yapılan sondajlar sonucunda ulaşılan yer altı suları fabrikanın üretiminde kullanılabilir. Fabrika üretimi büyüdükçe, yeraltından çekilen su miktarları da sürekli olarak artacağı için özellikle Çorlu, Gebze vb. sanayi bölgelerinde mevcut yer altı su kaynakları giderek azalacak.)** Ancak bu işler 18. Madde kapsamına girdiği takdirde hidrojeolojik etüt raporu hazırlamak ve belge almak zorundadır.

Kaynak Belirlemesinin Kapsam Çerçevesi:

MADDE 12-(1) Su kaynak potansiyeli belirlemesi; ilçe, il, bölge, havza ve ülke ölçekleri kapsamında yapılır. 2) Belirlemeler; su toplama havzaları bazında; koruma alanları, su kaynakları ve tahsis ve kullanım sürecindeki tüm suları kavrayıcı genel bir çerçevede gerçekleştirilir.

Kaynak Belirlemesinin Yöntemi:

MADDE 13- (1) Belirleme çalışmaları konuyla ilişkili bilimsel ve teknik yöntem ve araçlar kullanılarak gerçekleştirilir. Bu amaçla kullanılacak yöntem, kural, esas ve standartlar, ilgili kurum tarafından hazırlanacak yönetmelikle belirlenir. (2) Görev alanları ile ilgili olarak hidrolojik, meteorolojik bilgilerle su kalitesi verileri toplayan diğer kurum ve kuruluşlar, istem olduğunda bunları ilgili kuruma vermek zorundadır.

Su Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Yetki:

MADDE 14- (1) Su kaynaklarının geliştirilmesi; akarsuların zorunlu hallerdeki ıslahı, yüzey akışın biriktirilmesini ve tüm akarsuların depolanabilmesini ön gören "su hasadı" amacıyla **(Korkunç !!!!!!! akarsu kavramı tümüyle ortadan kalkacak, yerine de "depodaki su" kavramı gelecek. Yani sular akmayacak, akamayacak... Peki ya su çevrimi, doğanın döngüsü ne olacak?)**; koşulların elverdiği her ortamda depolama tesis ve yatırımlarının gerçekleştirilmesi, elverişli alanlarda bu amaçla teraslamaların yapılması, yeraltı sularının doğal ve yapay yollarla beslenmesi ve bu amaçla suni besleme, yeraltı barajlarının inşası, bu kaynakların verimini artıracak tekniklerin uygulanması, yeraltı suyu barajlarının oluşturulması ve kontrol altına alınması, **(yer altındaki sular da barajlara hapsediliyor!)** yüzey buharlaşmasını azaltacak yöntem ve tekniklerin uygulanması, zorunluluk olması durumunda havzalar arası su transferlerinin yapılması **(şu anda muhalefet ettiğimiz herşey bu kanun tasarısı eliyle meşrulaştırılıp, yasal kılıfa kavuşturuluyor...)** ve benzeri uygulamalar Devletçe yerine getirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Su Kaynaklarının Korunması

Su Kaynaklarını Koruma İlkeleri:

MADDE 15-(1) Su kaynaklarının korunması, aşağıdaki ilkeler gözetilerek gerçekleştirilir.

- a) Sürdürülebilir yaşam ve doğanın korunması ilkesel doğrultusunda, temel doğal varlık niteliği taşıyan su kaynaklarının her koşulda, her süreçte ve her anlamda korunarak kullanılması ve kirlenmeye karşı korunması esastır. Bu süreçte koruma fonksiyonu; öncelikle su kaynakları kapsamında "sulama, içme-kullanma, sanayi ve enerji amaçlı kullanım" süreçlerinde de eş zamanlı olarak yerine getirilir. Korumacılık yaklaşımı havza koruma ve rehabilitasyonu ekseninde ele alınır.
- b) Korumacılık anlayışı, ekosistemi koruyarak toplumun yaşam güvenliğini sağlamak doğrultusunda, kişi başına düşen suyun azaltılmaması ve artırılması yönünde geliştirilir.
- c) Bir havzanın su potansiyelinin öncelikle havza içinde değerlendirilmesi esas olup, zorunluluk halinde ve fazla su olması durumunda, havzalar arası su transferi yapılabilir.
- ç) Su kullanımını gerektiren her türlü girişim ve yatırım sürecinde; su kaynaklarının korunması, kirlenmemesi ve doğal ve yapay olaylar sonucu meydana gelen kayıpların önlenmesi amaçlarıyla, korumacı strateji, program ve projeleri Devletçe oluşturulur ve kurulların katılımıyla uygulanır.
- d) Suyu korumak, Devletin ve başta su kullanıcı örgütleri, ilgili meslek ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere herkesin ortak sorumluluğudur. Devlet bu sorumluluğu ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yerine getirilir.
- e) Her düzey ve süreçte korumacı uygulamaların izlenmesi, ülke ölçeğinde "kurullar" aracılığıyla gerçekleştirilir.
- f) Bu Kanuna dayalı olarak yapılan çalışmalarda, su kaynaklarının miktar ve kalite açısından korunması, kirlenmemesi ve savurganlığın önlenmesi esastır.
- g) "Ülkemizden doğan sınır aşan su kaynaklarımızın kullanım önceliği Türkiye'nindir. Sınır aşan ve sınır oluşturan su kaynaklarının ulusal çıkarlar ve kamu yararı doğrultusunda korunması esastır." biçiminde değiştirilmiştir.
- ğ) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan Kıyı Kanunu'na tabi akarsu ve göl gibi yüzeysel tatlı su kaynaklarının korunması ve geliştirilmesinde, Kıyı Kanunu ve buna ilişkin yönetmelik hükümleri dikkate alınır.
- h) Su kaynaklarının kullanım önceliklerinin belirlenmesi sürecinde "kaynakların en yüksek yararı sağlaması amacıyla" Devletçe yapılan korumacı işletme programlarına uyulması esastır.
- ı) Su kaynaklarını kalite açısından korunması ve kirlenmemesi konularında bu Kanunda yer almayan hususlarla ilgili olarak 2872 sayılı Çevre Kanunu hükümleri uygulanır.
- i) Su kaynaklarının kirlenmeye karşı korunmasına ilişkin mevzuata uymayanların su tahsisleri ilgili kuruluşça iptal edilir.
- j) 20/11/1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Kuruluş ve Görevler Hakkında Kanun, 10/07/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 03/07/2005 Tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 24/04/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun mutlak koruma alanının kamulaştırılması ve su kaynağının kirliliğe karşı korunması ile ilgili hükümleri saklıdır.
- k) Su kaynakları üzerinde olumsuz etki yaptığı veya yapacağı anlaşılan yer üstü ve yeraltı her türlü yatırım, girişim ve tesislerin sorumlularınca ilgili kuruluşa bilgi vermeleri ve gerekli korumacı önlemleri almaları zorunludur.

Kaynak Sularının Korunması:

MADDE 16-(1) Doğal varlık özelliği taşıyan kaynak sularının korunması, malik ve zilyetlik hukukundan bağımsız bir anlayışla ve müktesep haklar tanınarak Devletçe sağlanır.

(2) Kaynak sularının kiralanmasında (***hani su bir meta değildi? Meta olmayan bir şey kiralanabilir mi? Bir yandan suyun metalaşmasına karşı çıkıp, bir yandan su varlıklarının kiralanması onaylanabilir mi?***), sözleşmelere; kiracıların kaynağa zarar vermemek ve korumak yükümlülükleri ön koşul olarak konulur. "Kiralama ve tahsis işlemleri çevre su hakları ve ihtiyaçları gözetilerek yerine getirilir."

(3) Kaynağın bulunduğu arazi sahibi veya zilyedinin, kaynağa zarar verici ve kirletici faaliyetlerinin saptanması durumlarında, ilgili arazi kamulaştırılır. Zarar verici kiracı ise sözleşmesi iptal edilir.

Akarsuların ve Su Depolama Amaçlı Yatırım ve Tesislerin Korunması:

MADDE 17-(1) Devlet akarsulara ve depolama tesislerine ilişkin korumacılık sorumluluğunu; akarsu ve depolama tesisi su miktarlarının azalmasına yol açacak girişimlerle, özel amaçlı kullanımların engellenmesi ve su kalitesini bozucu kirletici süreçlerin önlenmesine yönelik hizmetleri yerine getirir.

(2) Kentsel alanlardan geçen akarsuların, kentsel alan kapsamında korunması ilgili belediyelerin sorumluluğundadır.

(3) Baraj ve doğal göller ile Kıyı Kanunu ekinde yer alan akarsu ve akarsu kesimlerindeki kaynak geliştirme ve arazi kullanım planlamalarında yürürlükteki Kıyı Kanunu ve Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hükümleri dikkate alınır.

(4) Akarsular ve baraj gölleri üzerinde ulaşım Devletin izniyle gerçekleştirilir. Ulaşım amaçlı akarsu kullanımlarında, ulaşım aracı sahiplerinin korumacılığa uymaları yükümlülük altına alınır.

(5) Yerleşmeler, sanayi tesisleri, ulaştırma, enerji, turizm ve benzeri süreçlerle tarımdan kaynaklanmış kirlenici ve kalite bozucu etkenlerin giderilmesine yönelik yatırım ve girişimler Devletçe desteklenir ve konuya ilişkin uygulamalar yönetmelikle düzenlenir.

(6) Su depolanması amaçlı baraj gölleri ve benzeri tesislerin su ürünleri üretimi amaçlı kiralanması durumlarında, kullanıcıların kaynak koruma yükümlülüklerine uymaları gerektiği ilgili sözleşmelerde belirtilir.

(7) Yukarıdaki faaliyetler kurullar tarafından izlenir.

Yeraltı Sularının Korunması:

MADDE 18-(1) Devlet; "geleceğin güvenlik deposu" olan yeraltı su kaynaklarına ilişkin korumacılık sorumluluğunu; su rezervlerinin azalmasına yol açacak girişimlerin engellenmesi, bu nitelikteki etkenlerin giderilmesi ve su kalitesini bozucu kirlenici süreçlerin önlenmesine yönelik hizmet etkinlikleriyle ve kurulların katılımcılıklarıyla yerine getirir.

(2) Yeraltı sularının korunması amacıyla, tanımlanan su kaynağı havza sınırları içerisinde yerleşim, sanayi, enerji, ulaşım, turizm, altyapı ve benzeri yatırım süreçlerine izin verilmez.

(3) Faydalı ihtiyaç miktarı (????) esas alınarak tahsis edilecek yeraltı suyu miktarı amaca göre ilgili kuruluşça belirlenir.

(4) Yerleşmeler, sanayi tesisleri, ulaştırma, enerji, turizm ve benzeri süreçlerden kaynaklanan kirlenici ve kalite bozucu etkenlerin giderilmesine yönelik yatırım ve girişimler Devletçe desteklenir. Konuya ilişkin uygulamalar yönetmelikle düzenlenir.

(5) Yeraltı sularını kirleterek kalitesini bozan ve böylece insan, hayvan, bitki ve çevre sağlığı sorunları yaratan "aşırı ve/veya yanlış tarım girdisi kullanımı ile çiftlik gübresi kaynaklı kirlenme süreçleri" kurulların katılımcılıklarıyla Bakanlıkça denetlenir ve önleyici tedbirler alınır. Kaynak kirlenmesi sorunu yaratmayan tarımsal girdi kullanımı, Devletçe teşvik edilir. Konuya ilişkin uygulamalar yönetmelikle düzenlenir.

(6) Tahsis amacı dışında kullanıldığı anlaşılan yer altı sularının belgeleri Bakanlıkça iptal edilir.

(7) Yeraltı suyu kullanma belgesi sahipleri su verimini artırmak ve benzeri gerekçelerle yeraltı su yapılarına müdahale edemez ve su yapısını değiştiremez. Bu amaca dönük faaliyetler ancak Bakanlık izniyle yapılabilir.

(8) Kuyu açan kişi, bulunan suyun ancak faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmaya yetkilidir. Bu miktarı aşan sular ile sulama, kullanma ve işlenerek veya doğal hali ile içme suyu olarak satılmak üzere çıkarılan yer altı suları (!!!!), ilgili kanun hükümlerine göre Maliye Bakanlığı tarafından kiraya verilir. Tahsis miktarından daha fazla su kullananlara bu kanunun otuzuncu maddesinin (d) bendinde öngörülen ceza uygulanır. TEMA Su Kanunu suyun bir meta olamayacağını söylüyor ama, satılmak üzere çıkartılan yer altı sularının nasıl kiralanacağını kurallara bağlamayı da ihmal etmiyor.

(9) Gerçek ve tüzel kişilere kiralanmış yeraltı su kaynaklarının kiralamaya ilişkin sözleşmelerinde, kaynak koruma koşullarına uyulması yükümlülüğü açıkça belirtilir.

(10) Yeraltı sularının gerçek ve tüzel kişilere tahsisi sonrası kullanımında, ön görülen amaca uygunluğun denetimi ve çekilen suyun miktarının kontrolü için, Bakanlıkça belirlenmiş su sayaçlarının takılması zorunludur. **(Yer altı sularına da kontrollü sayaçlar öneriliyor! Şimdilik sadece çekilen su miktarlarının izlenmesi için ama ya ileride ?????)**

(11) Yukarıdaki faaliyetler kurullar tarafından izlenir.

Taşkın Sular:

MADDE 19-(1) Taşkın sular, seller, erozyon ve rüsubata karşı koruyucu tesislerin ülke genelinde etüt, proje, inşaat, işletme, bakım ve onarımlarını yapmak, yaptırmak; gerçek ya da tüzel kişiliklere bu tesisleri yapma izni vermek ve ilgililer arasında genel koordinasyonu sağlamak Bakanlığın yetkisindedir. Büyükşehir Belediyelerince yapılacak dere ıslahlarının etüt aşamasında Bakanlığın uygun görüşü alınır.

(2) Taşkın meydana gelme olasılığı ve buna bağlı acil müdahaleyi gerektiren hallerin görülmesi durumunda, "kurullar" ve bu durumu görenler derhal o yöredeki Bakanlık birimine veya en yakın muhtara, kolluk kuvvetlerine veya mülki amirine haber vermek zorundadır. Mülki amirlikçe taşkın anından önce hazırlanmış olan acil eylem planı doğrultusunda hareket edilir.

(3) Taşkın meydana gelme olasılığının güçlenmesi durumunda veya taşkın anında, su yapısını işletenler Bakanlığın talimatlarına uymak zorundadırlar. Bu yükümlülüğe uyulmaması halinde Bakanlık tarafından yörenin en büyük mülki amirine yazılı veya sözlü talimat verilerek kolluk kuvvetleri gözetiminde gerekli önlemler alınır.

(4) İl, ilçe ve belde gibi büyük ve orta ölçekteki planlı yerleşim yerleri ile mevzi planlara göre yapılan küçük ölçekteki her türlü yerleşim birimlerine ait imar planlarının yapılması esnasında Bakanlığın görüşü alınır.

(5) Kadastro çalışmaları sırasında dere yataklarında doğal akışa imkan verecek ve kendiliğinden oluşmuş dere yatağı kesiti tescil dışı bırakılarak derenin doğal akışına tahsis edilecektir. Dere yatak genişliğinin tespitinde Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda uygulama gerçekleştirilecektir.

(6) Dere yatakları üzerine her ne sebeple olursa olsun, yapılacak köprü ve menfez gibi sanat yapıları ile dere yatakları üzerinde veya sınırlarından geçirilecek enerji nakil hattı, yol, petrol ve doğalgaz boru hattı, telefon, içme suyu ve kanalizasyon hatları ve benzeri çeşitli kuruluşlarca değişik maksatlı yapılar için proje aşamasında Bakanlıktan uygun görüşü alınarak inşası sağlanacaktır. Bu fıkraya aykırı olarak inşa edilen her türlü yapı o yerin mülki amiri tarafından yıktırılır veya kaldırılır.

(7) Akarsu yatağı içinde veya bitişik alanlarda yapılan her türlü madencilik, kum, çakıl ve stabilize malzeme ocağı işletme faaliyetleri Bakanlığın görüşüne uygun olarak yapılacaktır. **(TEMA'nın doğa sevgisinin sınırları: Bakanlığın bu konudaki görüşü son derece nettir: Su akar Türk yapar... Başka bir deyişle Bakanlık akarsu yatağı bitişğinde ve hatta içinde bile olsa sayılan yatırımları hızla onaylayacaktır, acele kamulaştırma yasasının yıllar sonra yeniden ve hızla uygulamaya başlamasının nedeni de tam budur.)** Bu fıkraya aykırı uygulamalarda ocakların izinleri ruhsat veren idarelerce iptal edilecektir.

(8) Taşkın Sular Hakkında 14/01/1943 tarihli ve 4373 sayılı Taşkın Sular ve Su Baskınlarına Karşı Koruma Kanunu ile 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısı ile Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun hükümleri saklıdır.

Sulama Suyu Kullanımında Koruma:

MADDE 20-(1)Sulama suyu kullanımında, "sürdürülebilir yaşam ve korumacılık" ilkesine uygun kullanım esastır. Geliştirilecek sulama projelerinde öncelikle su tasarrufu sağlayan modern sulama sistem ve yöntemlerinin kullanılması esastır.

(2) Gerek dünyada gerekse ülkemizde tüketilen suyun büyük bölümünün sulamada tüketildiği gözetilerek, basınçlı denetimli sulama sistemlerini ülke kapsamında zorunlu olarak uygulamak ve çok zorunlu koşullar dışında kanalet tipi açık sulama yöntemlerini engellemek Bakanlığın görevidir. Bakanlık bu görevini yerine getirirken, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının uygunluk görüşünü almak zorundadır.

(3) Bakanlık, su ekonomisini gözetmek ve sulamada savurganlığı ve kirlenmeyi önleyerek korumacılığı geçerli kılmak için, denetimli sulama yöntem ve araçlarını destekleyerek, yaygınlaşmasını sağlar.

(4) Tarım ve Köyşleri Bakanlığı işbirliği ile az su tüketen ve kuraklığa dayanıklı bitki deseni uygulamalarını özendirmek ve fazla su tüketen bitki desenine destek vermeyerek üreticileri yönlendirmek de Bakanlığın görevidir.

(5) Suyun korumacı yaklaşımla doğru kullanılması için, arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin yaygınlaşması ilgili Bakanlıklarca desteklenir.

(6) Sulama suyu, bitki su ihtiyacından fazla olamaz. Sulama suyu kullanımında savurganlık yaptığı, korumacılık anlayışına aykırı su kullandığı ve yanlış tarım uygulaması yaptığı saptanmış üretici ve kullanıcılar, tarımsal desteklemelerden yararlandırılmaz ve kendilerine tanınmış su kullanım tahsisleri iptal edilir.

İçme, Kullanma ve Sanayi Amaçlı Kullanımlarda Koruma:

MADDE 21- (1)İçme, kullanma ve sanayi suyu sağlanması için kullanılan su kaynaklarının korunması amaçlı atık su arıtma ve ilgili yatırım çalışmaları Bakanlıkça planlanır.

(2)Su sağlama sistemlerinin mutlak koruma alanı içerisinde kalan yerler, suyu kullanacak belediyelerce kamulaştırılır.

(3)İçme suyu amaçlı tesislerin, kaçak kullanımları da kapsayacak ve şebeke kayıplarını en alt düzeyde tutacak biçimde geliştirilmesi ve işletilmesi zorunludur.

(4)İçme, kullanma, sanayi ve enerji suyu sağlamak amaçlı su toplama tesislerinin korunmasını engelleyecek imar planı değişiklikleri yapılamaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Su Kaynaklarının Tahsisi ve Kullanılması

Su Kullanım Öncelikleri:

MADDE 22-(1) Su kaynaklarının kullanımında "doğal varlık koruması ve sürdürülebilir yaşam" ilkelerinin geçerli kılınarak, kamu yararının aranması, öncelikli ve temel koşuldur. Suyun miktarı, kalitesi, bulunduğu yörenin özellikleri, zorunlu ihtiyaçları ve koşulları, başka türlü bir çözüm yolu gerektirmedikçe kullanma hakkının tesisinde, aşağıdaki öncelik sırası uygulanır;

- a) İçme, kullanma ve hayvan suyu ihtiyaçları,
- b) Ekosistem için gerekli su ihtiyaçları,
- c) Tarımsal sulama suyu ihtiyaçları,
- ç) Mevzuata uygun su ürünleri yetiştiriciliği, göl ve baraj avcılığı ihtiyaçları,
- d) Sanayi suyu ihtiyaçları,
- e) Enerji suyu ihtiyaçları,
- f) Ticaret, turizm, taşıma, ulaşım ile diğer su ihtiyaçları,
- g) Birden fazla amacın gerçekleşeceğinin mümkün görülmesi durumunda, kaynağın verimli kullanılması için öncelik sırasına göre birden çok amaçla kullanılmasına izin verilebilir.

Kaynak Tahsis Uygulamaları ve Yetki:

MADDE 23-(1) Ülke ölçeğinde su kaynakları yönetim planları yirmi ikinci maddede belirlenen öncelikler doğrultusunda Bakanlıkça hazırlanır ve tahsisler planlara göre

yapılır. Su kaynağı tahsisi süresi yeraltı sularında yirmi yılı yüzey sularında kırk dokuz yılı geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca kararlaştırılır.**(!!!!) Bu tahsisler esas olarak şirketlere ve Dünya Bankası ve OECD tarafından geliştirilen yap-işlet-devret vb. modellere göre yapılacağı için su varlıklarının ticarileşmesi kaçınılmazdır.**Kazanılmış haklar saklıdır.

(2) Havza bazında su kullanım kural ve koşulları Bakanlıkça belirlenir.

(3) Tarımsal sulama planlaması yapılırken, ilgili havzada bulunan tarım üreticilerinin meslek örgütleri ile üreticilerin oluşturduğu ilgili sivil toplum kuruluşları ve bölgedeki ziraat fakültelerinin görüşleri alınır. Bu planlar Bakanlıkça yapılır ve tahsisler planlar doğrultusunda gerçekleştirilir.

(4) Bu Kanundan önce yapılmış tahsislere de kazanılmış haklar saklı kalmak koşuluyla bu Kanun hükümleri uygulanır.

(5) Tahsis yapılmadan işletilen kuyuların kullanımları ve belgelendirilmesi, yapılacak teknik değerlendirmeye göre karara bağlanır.

(6) Kullanım öncelikleri ve bunlardaki değişiklikler Bakanlıkta tutulan sicile işlenir. Tahsis biçim ve miktarlarını değiştirmeye Bakanlık yetkilidir. Sicil tutulmasına ilişkin kural ve yöntemler yönetmelikle düzenlenir.

(7) Yeraltı suyu ile ilgili her türlü etüt, proje ve inşaat yeraltı suyu konusunda uzman jeoloji mühendislerin teknik sorumlulukları, yetki ve denetiminde yapılır.

(8) Yeraltı suyu yapısı, işin niteliğine göre sondör, galerici ve tünelci gibi ehliyetli kişilerin eli ile teknik sorumlu nezaretinde yapılır. Bu kişilerin yeraltı suyu yapılarında nasıl çalışabilecekleri teknik yönetmelik ile belirlenir.

(9) Su sağlama amacıyla açılan sondaj kuyuları vergi mükellefi olan ve Bakanlığa tescilli yapılan sondaj firmaları tarafından açılır. Teknik sorumluların, sondörlerin, sondaj firmalarının ve nezaretinde çalışabileceklerin nitelikleri yönetmelikte düzenlenir.

(10) Yeraltı suyu arama, kullanma ve ıslah ve değişiklik belgeleri ile ilgili düzenlemeler yönetmelikle belirlenir.Yeraltı suyu taşıyan jeolojik yapıların (akiferlerin) korunması amacıyla, yıllık işletme rezervi kadar yer altı suyunun kullanılması esastır.

(11) İlan edilmiş işletme alanlarındaki yeraltı suyu tahsislerinde, Bakanlıkça belirlenmiş emniyetli işletme rezervi düzeyine erişilmesi durumunda, yeni tahsis durdurulur. Bu işlem yeraltı suyu işletme alanları dışında kalan alanlar içinde geçerlidir. İhtiyaçlar çerçevesinde tahsisler değiştirilebilir

(12) Bakanlık işletme alanlarında ve işletme alanı dışında kalan alanlarda en kısa zamanda teknik çalışmaları yaparak rezerv miktarını belirler ve rezervin fazla bulunması halinde yeniden belge vermeye devam eder. Belgelerin nasıl verileceği yönetmelikle düzenlenir

(13) Bakanlık, yeraltı suyu araştırma ve etütleri için, kamulaştırma yapılmaksızın gereken her yerde kuyu açabilir veya açtırabilir ve bu nedenle doğabilecek zararları karşılar.

(14) Yukarıda belirtilen faaliyetler kurullar tarafından izlenir.

Sulama Amaçlı Kullanım Kural ve Koşulları

MADDE 24-(1) Bakanlık, toprak, su ve bitki dengesini kurarak tarımsal üretimin verim ve kalitesini artırmak, uygun üretimin gerektirdiği sulama suyunu sağlamak ve suyu denetimli koşullarda bitkiye vermek amacıyla, gerekli araştırma, etüt, plan, program, proje çalışmalarını ve gerekli yatırımları yapar veya yaptırır.

(2) Bakanlık, faydalananların katılımcı olduğu sulama projelerine öncelik verir. Katılım payları Bakanlar Kurulunca belirlenir. Konuya ilişkin uygulama esasları yönetmelikle düzenlenir. **(Sulama projelerinden faydalananlar, yani çiftçiler suyu para karşılığında satın alacaklar... Hani su bir meta olamazdı?)**

(3) Bu Kanunun "Finansman" başlıklı yirmi dokuzuncu maddesinde ön görülen mali kaynak, öncelikle içme-kullanma ve sulama amaçlı baraj, gölet ve benzeri yatırımlar ve sulama sistemleri için kullanılır.

(4) Bakanlık, Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca oluşturulmuş sulama politikaları doğrultusunda sulama yönetimini gerçekleştirir. Bu politikalar doğrultusunda bölge ve yöre koşullarına uygun sulama sistemlerinin ülke ölçeğinde planlanmasını ve projelendirilmesini yapar/yaptırır.

(5) İşletmeye açılan baraj ve sulama tesislerinin sürekliliğini sağlamak, gereken bakım ve onarımı yapmak veya yaptırmak ve kirlenmeyi önlemek bunlara ilişkin yöntemleri saptamak ve süreci izlemek Bakanlığın görevidir.

(6) Bakanlık ve yetkilendirilmiş kişi ve kurumlarca geliştirilen sulama projelerinin Bakanlıkça onaylanması zorunludur. Bu projelerin kontrol ve denetimi Bakanlığın yetkisindedir.

(7) Bakanlık, sulama amaçlı tesis ve şebekelerin amaca uygun kullanımında başta kurullar olmak üzere sulamadan yararlanan tarım üreticilerinin meslek örgütlerinin, kooperatiflerinin ve kanunun dokuzuncu maddesinde öngörülen tasfiye süresinin sonuna kadar Kanun öncesi oluşmuş sulama birliklerinin demokratik ve sorumlu katılımcılığını sağlar. Bu amaçla Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile işbirliği yapar ve demokratik örgütlenmeyi teşvik eder. Konuya ilişkin uygulama yönetmelikle düzenlenir.

(8) Sulama sisteminden kaynaklanan drenaj ve atık sulardan sulama amaçlı yararlanmak amacıyla gerekli önlemler Bakanlıkça alınır.

(9) Sulama suyu, bitki su ihtiyacından fazla olamaz. Sulamada savurganlık, aşırı su tüketimi ve bu yolla toprak tuzlanması ve çoraklaşması gibi sorunlar ve kirlenme yaratılmaması için, sulama bedeli uygulaması "kullanılan su miktarını ve yetiştirilen bitkisel ürünü" esas alan bir anlayışla Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir ve Resmi Gazetede yayımlanır.

(10) Yalnızca sulama suyu sağlamaya dönük yatırımların gerçekleştirilmesi için, Bakanlıkça yapılan harcamalar yararlanıcılardan geri alınır. Sulama tesislerine yapılan harcamaların yararlanıcılardan geri alınması için gerekli işletme bakım ve ücret tarifeleri Bakanlıkça belirlenir. **(Devlet eliyle ticarileştirmenin bir başka örneği...)** Konuya ilişkin uygulama yöntemi yönetmelikle belirlenir.

İçme, Kullanma ve Sanayi Suyu Kullanım Kural ve Koşulları:

MADDE 25-(1) Belediye örgütü olan yerlerdeki içme, kullanma ve sanayi suyu ihtiyaçları, kullanılacak su kaynağının tahsisinin Bakanlıkça yapılmasından sonra, belediye meclisleri

kararlarına dayalı olarak, yerleşim yeri ve çevresine ilişkin bilgi ve veriler değerlendirilerek ilgili belediyelerce planlanır ve karşılanır. Konuya ilişkin uygulamalar yönetmelikle düzenlenir.

(2) Belediye örgütü bulunmayan yerleşimlerin ihtiyaçları da valilikler ve il özel idarelerince belirlenir ve gerekli yatırımlar gerçekleştirilerek karşılanır.

(3) Bu amaçlarla gerçekleştirilecek su toplama tesisleri, yeraltı suyu kuyularının açılması ve elektrifikasyonu, ana iletim hatları, ara depolama yapıları, arıtma tesisleri, atık su deşarj hatları ve benzeri yatırımlar Bakanlıkça, tali depolar, dağıtım depoları, dağıtım şebekeleri ve benzeri tesisler ise ilgili belediye ve ilgili il özel idareleri tarafından gerçekleştirilir.

(4) Konuya ilişkin olarak Bakanlık ve belediyelerce üstlenilecek görev ve sorumluluklar taraflar arasındaki protokollerle düzenlenir. Protokoller İç İşleri ve Maliye Bakanlıklarının uygun görüşleri alındıktan sonra yürürlüğe girer.

(5) Belediye örgütü bulunmayan yerleşimlerin atık sularının uzaklaştırılmasında, bu amaçla gerçekleştirilmiş kamu yatırımlarından yararlanılır.

(6) Bu amaçlarla gerçekleştirilmiş kamu yatırımları harcamaları ilgili belediyelere borç kaydedilir. Bakanlıkça karşılanmış işletme, onarım ve bakım harcamaları da belediyelerden ayrıca alınır. **(Belediyeler su işlerini sirketlere devrettiğinde kamu-özel işbirliği hayata geçer ve ticarileşme süreci tamamlanmış olur...)** İçme, kullanma ve sanayi suyu tesisleri için yapılan tüm kamu harcamalarının belediyelerden geri alınmış olması, su temin tesisleri üzerinde belediyelere her hangi bir hak vermez.

(7) Baraj, gölet ve benzeri depolama yatırımları, regülatörler, arıtma tesisleri, ana iletim hatları ve ana depolar dışında kalan ve Bakanlıkça gerçekleştirilmiş yatırımlar, geçici kabulü izleyen bir yıl içinde belediyeler ve su ve kanalizasyonla görevli kamu kuruluşlarına mülkiyeti ile birlikte devredilir ve bu kuruluşlarca işletilir. Devredilen tesislerin üç yıl içinde kullanılmaması veya başka amaçla kullanılması durumunda, Bakanlık bu yatırımı başkasına veya bir başka kullanım amacına tahsis eder.

Hidroelektrik Enerji Suyu Kullanım Kural ve Koşulları:

MADDE 26- (1) Ülke su potansiyelinden yararlanarak hidroelektrik enerji üretimi amacıyla tasarlanan her türlü su yapısının etüdü, planlanması, projesi ve gerçekleştirilmesi Bakanlıkça yapılır veya yaptırılır. **(Bakanlık HES lisansı vermek yerine HES'leri bizzat kendisi yapacak!!! Acaba HES yapma yetkisi "enerji ihraç edeceğiz" diye gururlanan Bakanlığa verildiğinde HES inşaatlarının sayısı azalır mı? Yoksa artar mı? Ayrıca, yukarıdaki cümlede "Bakanlıkça yapılır veya yaptırılır" cümlesinde de görüldüğü gibi Bakanlık bu yetkisini özel sektöre devredebilecektir.)**

(2) Elektrik enerjisi üretmek amaçlı su yapıları için gereken hidrolojik ve meteorolojik ölçümlerin yapılması, bu amaçla geliştirilmiş rapor ve projelerin denetimi ve proje yatırım aşamalarının incelenerek kontrol edilmesi hizmetleri Bakanlıkça yapılır.

(3) Elektrik enerjisi üretmek amacıyla yapılan başvuruları ve su kaynağının kullanımı için yapılan başka başvurularla birlikte değerlendirmek, uygun görmek veya görmemek yetkisi Bakanlığa aittir.

(4) Barajların enerji amaçlı kullanımında işletme programlarının hazırlanması ve Bakanlıkça gerçekleştirilmiş olmakla birlikte devredilmiş tesislerin alt ve üst su değerlerinin izlenmesi ve taşkın yönetimi çalışmaları Bakanlıkça yapılır.

(5) Hidroelektrik enerji tesisleri ile bu amaçlı ortak tesislerdeki geri ödeme kural ve koşulları yönetmelikle düzenlenir.

(6) Elektrik Piyasası Kanunu ve Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

ALTINCI BÖLÜM

Özendirme, Denetim, Finansman ve Yaptırımlar

Özendirme:

MADDE 27-(1)Su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve amaca uygun kullanılmasına yönelik "korumacı ve denetimli tarımsal sulama yapan, suyu verimli kullanan tarla içi geliştirme ve arazi toplulaştırması yöntemlerini uygulayan ve suyu az tüketen ve kurağa dayanıklı bitki deseni tekniklerini gerçekleştiren üretici ve kullanıcılara, 5488 sayılı Tarım Kanunuyla düzenlenmiş olan tarımsal desteklemelerde öncelik tanınır.

(2)Su ekonomisini gözetken ve başta basınçlı sistemler olmak üzere denetimli sulama yatırımı yapan tarım üreticilerine, 5488 sayılı Tarım Kanununun on sekizinci maddesinde sayılan ilkeler gözetilerek, teşvik edici özel destekleme uygulamaları yapılır. **(Tarımda yatırım ve üretim maliyetlerini yükseltecek olan bu yeni teknolojiler, küçük çiftçiliğin tasfiyesini de beraberinde getirecektir. Yeni teknolojileri satın almaya gücü yetmeyenler topraklarını satarak metropollere akın edecek ve işsizler ordusuna katılacaktır.)**

(3)İçme, kullanma ve sanayi suyu kullanım uygulamalarında da ilke olarak "az ve doğru kullanımı" özendirilen teşvikler uygulanır. Bu konuya ilişkin teşvik koşulları Bakanlar Kurulunca belirlenir.

Denetim

MADDE 28-(1)Bu Kanunun uygulamasında denetim görevini, Bakanlık, valilikler ve kurullar yapar veya yaptırır. Kanunda tanımlanmış "kaynak belirleme, koruma, geliştirme ve tahsis ve kullanım süreçleriyle ilgili denetim, örnekleme yöntemiyle yapılır ve sonucundan Bakanlık ve kurullara bilgi verilir. Uygulamadaki teknik ve bilimsel özellikli denetimler Bakanlıkça yerine getirilir. Kurul üyesi kurum ve sivil toplum örgütleri ile herkes saptanan kaynak bozulması, yitimi, yanlış kaynak kullanımı ve benzeri diğer olumsuzluklar hakkında valiliklere ihbarda bulunabilir. Valilikler konuyu inceleyerek, sonucu en geç üç ay içerisinde ihbar sahibine bildirir.

Finansman

MADDE 29-(1)Su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve doğru kullanılması uygulamalarının gerçekleştirilmesi ile içme-kullanma sulama yatırımlarının gereken hızla tamamlanması amaçlı plan, program ve projelerin finansmanı bütçe kaynaklarından karşılanır. Bu amaçlarla bütçeden ayrılacak kaynak gayrisafi milli hasılanın yüzde birinden az olamaz.

(2)İçme, kullanma ve sanayi amaçlı su kullanımında yirmi beşinci maddede belirtilen işler, protokollerdeki sorumluluk tanımlarına uygun olarak Bakanlık ve belediye bütçelerinden karşılanır.

Yaptırım ve Cezalar:

MADDE 30- (1) Madde 24- (1) Bu Kanundaki yükümlülükleri yerine getirmeyenler bu işlem ve eylemlerinden dolayı, diğer kanunlara göre daha ağır bir ceza ile cezalandırılmadıkları takdirde, bu madde hükmüne göre cezalandırılırlar

- a) Belge almadan; yer altı suyu temini için yer altı suyu yapısı inşa ettirenler ile yer altı suyu yapısında çalışan makine sahip ve kullanıcıları bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. Bu suçların soruşturulması ve kovuşturulması resen yapılır.
- b) Belge almadan yeraltı suyu sağlamak için yeraltı suyu yapısı inşa ettiren, inşa eden veya belge alma aşamasında kasten yanlış bilgi verenler 5000 TL idari para cezası ile cezalandırılırlar. Ayrıca ceza verilmekle birlikte kuyunun açılıp işletilmesinde Bakanlık tarafından bir sakınca görülmez ise sahibine kullanma belgesi verilebilir. Aksi durumda kuyu güvenlik güçlerinin gözetiminde kapatılır. Kapatma harcaması kuyuyu açtırandan ve açandan müştereken ve müteselsilen tahsil edilir.
- c) Belge almadan yeraltı suyu sağlanması için yer altı suyu yapısı inşasında kullanılan her türlü makine için makine sahip ve kullanıcılarına, ayrı ayrı olmak üzere, makine sayısı başına 15.000 TL para cezası verilir. Durumun tekrarı halinde makine ve ekipmanına el konur ve Devlete gelir kaydedilir.
- ç) Yer altı suyu işletmeleri ile ilgili her türlü etüt, proje ve inşaaata ilişkin çalışmaları, bu kanun hükümlerine göre yapmayan teknik sorumlular hakkında gerekli işlem yapılmak üzere bağlı bulunduğu meslek kuruluşuna bildirilir. Bildirim tarihinden başlayarak bu kişiler bir yıl süresince bu bölümde belirtilen faaliyetlerde bulunamaz. Durumun tekrarı halinde ceza iki katı olur.
- d) Bu kanunun onsekizinci maddesi sekizinci fıkrasına göre belirtilen miktardan fazla su kullananlara 3000 TL idari para cezası verilir. Tekrarı halinde ceza iki katına çıkartılır.
- e) Bu kanunun onsekizinci maddesi onuncu fıkrasında belirtilen miktardan fazla su kullananlara 6000 TL idari para cezası verilir. **(Md.18/10 da herhangi bir miktar belirlemesi yapılmıyor yalnızca: "Md.18/10)Yeraltı sularının gerçek ve tüzel kişilere tahsisi sonrası kullanımında, ön görülen amaca uygunluğun denetimi ve çekilen suyun miktarının kontrolü için Bakanlıkça belirlenmiş su sayaçlarının takılması zorunludur " deniyor. Diğer maddelerde sözü edilen "faydalı kullanım" çerçevesinde hiçbir sınırlama getirilmediği için burada sözü edilen cezaların da bu "faydalı kullanım" çerçevesi dışına çıkılmadıkça uygulanabilirliği yok!!!!)** Tekrarı durumunda ceza iki katına çıkartılır. Fazla kullanımın devam etmesi halinde iki kat ceza alınarak kullanma belgesi iptal edilir, kolluk kuvvetleri nezaretinde kuyu kapatılır, kapatma masrafları belge sahibinden alınır.

(2) Bu kanunda yazılı olan idari para cezaları, o yerin en büyük mülki amiri tarafından verilir. Verilen idari para cezalarına ilişkin kararlar, 11/02/1959 tarih ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili İdare Mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinden inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. Bu kanuna göre verilen idari para cezaları 27/07/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

- f) Sulama suyu kullanımında savurganlık yaptığı, korumacılık anlayışına aykırı su kullandığı ve yanlış tarım uygulaması yaptığı saptanmış üretici ve kullanıcılar, tarımsal desteklemelerden yararlandırılmaz ve kendilerine tanınmış su kullanım tahsisleri iptal edilir. **(Geçimlik tarım ve küçük çiftçilik cezalandırılıyor! Tarımın tümüyle endüstrileşmesi öngörülüyor!!!!)**
- g) Bu maddede öngörülen para cezası miktarlarını on katına kadar artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ayrıca, Maliye Bakanlığının her yıl için uyguladığı "yeniden değerlendirme oranı" yetkisi de geçerlidir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Yönetmelikler ve Son Hükümler

Geçici MADDE-1 Su kaynaklarıyla ilgili bilgi ve veri tabanı bu Kanun'un yayımını izleyen bir yıl içinde bir "bilgi sistemi" yaklaşımıyla Bakanlık tarafından oluşturulur.

Yönetmelik:

MADDE 31-(1) Bu Kanunun uygulanması ile ilgili kural ve yöntemleri düzenleyen yönetmelikler, Kanunun yayımını izleyen bir yıl içinde Bakanlıkça çıkarılır.

Yürürlük:

MADDE 32-Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

MADDE 33-Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TEMA "SU KANUNU TASARISI İÇİN GENEL GEREKÇE"

1.GİRİŞ

TEMA Vakfı, toprak varlığı konusunda üstlendiği ilgi ve duyarlığı, su ve diğer doğal varlıkların korunması ve sürdürülebilir kullanımı konularında da geliştirmeyi toplumsal sorumluluğunun gereği saymaktadır. Bu anlayışın gereği olarak Vakıfça "Su Kanunu" diye nitelenebilecek bir hukuksal düzenlemeye katkı amacıyla, 2004 yılında Ankara'da katılımlı bir çalıştay düzenlenmiş ise de çalışma bugüne kadar yasal düzenleme taslağı biçiminde sonuçlandırılmamıştır.

Aynı amaçla 12 Şubat 2010 tarihinde yine Ankara'da ama bu kez daha sınırlı katılımlı bir değerlendirme çalışması daha gerçekleştirilmiş ve çalışmada "kanun tasarı taslağının hazırlanması yol ve yöntemleri konusunda" görüşler değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda ise konuya ilişkin olarak hazırlanmış bulunan tasarı taslakları üzerinde 30 Mart 2010 tarihine kadar gereken değerlendirmelerin yapılması ortak kararına varılmıştır.

Anılan çalışmada ortaya çıkan görüş üzerine "SU KANUNU DÜZENLENMESİ İÇİN BİR DEĞERLENDİRME BAŞLIKLII" kapsamlı bir rapor hazırlanmış ve bu metin TEMA tarafından önceki çalıştay katılımcılarına iletilmiştir. Hazırlanan bu rapor ve önceden yapılmış başkaca çalışmaların birlikte değerlendirildiği ve 18 Mayıs 2010 da İstanbul'da gerçekleştirilen üçüncü çalışma sonunda ise "bir tasarı taslağının tarafımızdan hazırlanması" görüşü benimsenmiştir.

Bu tasarı ile ilgili olarak ve önceki kapsamlı rapordan yararlanılarak oluşturulan bir genel gerekçe aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

2.GEREKÇE BAKIŞ AÇISI İÇİN KISA AÇIKLAMA:

Gerekçe olabileceği düşünülen değerlendirmelerden önce; ülkemizde yaşanan su sorunlarını gündem yapan ve çok büyük ve çok saygı değer emek harcanarak, USİAD adına SU KAYNAKLARI BAKANLIĞI KURULUŞ VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN TASARI TASLAĞI (TASLAK) isimli önemli bir çalışma yapılmış bulunduğunu, hazırlanan metnin öngörülen amaçlarla içerik ve kapsam bazında büyük ölçüde tutarlı olduğunu, su konusunda ve somut planda önemli bir ilk olma özelliği taşıdığını ve tartışılabilir kimi konular dışında genellikle doğru ve yerinde hükümler taşıdığını, öncelikle ifade etmek gerekmektedir.

Üstte özetlenen çalışmaların sonucunda; gerek su yönetimini gerekse su konusunda oluşacak kamu kurumsallaşmasının görev ve yetkilerini birlikte kavrayan bu TASLAK dışında, ama bu TASLAKtan da yararlanılarak, ayrı bir SU KANUN TASARI TASLAĞI hazırlanmasına çaba gösterilmesi görüşü ağırlık kazandığından, yeni bir çalışma gereği duyulmuştur. Çalışma yapılırken, bir su yasasında bulunması gereken rol ve fonksiyonların bütünlükle tanımlanmasının daha doğru olacağı, konuya ilişkin yönetim yapılanmasının ise ayrı bir yasanın konusu olmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür..

Rol ve fonksiyon değerlendirmesi yapılmaya çalışılırken; "yalnızca sorun ya da sorun biçiminde gözlenen olumsuz sonuçların giderilmesinin çözümleyicilik bakımından yeterli olamayacağı", bunları yaratan sebepler ortada dururken sorunların ortadan kalkmayacağı ve sadece sorun odaklı çözüm önermelerinin yetmeyeceği düşünceleriyle, "neden odaklı bir çözümleyici yaklaşımın" gözetilmesine çaba gösterilmiştir.

Belirtilen yaklaşımın gereği, sorun alanlarını temel alan bir kurgulama yerine, çözümleyici olacağı düşünülen fonksiyoner etkinlikleri eksen sayan bir kurgulama öngörülmüştür. Bu türden bir kurgulama ile nedensellik ilişkilerinin de ortaya çıkabileceği, biri birini tümlemesi gereken süreçlerin daha iyi açıklanabileceği, fonksiyonlar ekseninde bütünlük ve tutarlılık sağlanabileceği ve her konunun dile getirilebileceği düşünülmüştür.

3.YENİ SU KANUNU TASARI TASLAĞI İÇİN GEREKÇELER

3.1. Amaç – Kapsam ve Tanımlar: BİRİNCİ BÖLÜM

Tüm yasalarda olduğu gibi, hazırlanacak taslağın başlangıcında da, "Amaç, Kapsam ve Tanımlar" dan oluşan BİRİNCİ BÖLÜM biçiminde bir kurguya gerek vardır.

3.1. Amaç maddesi için gerekçe: (Madde:1)

Bilindiği gibi, yasal düzenlemelerin "amaç" başlıklı maddelerinde genellikle "düzenlemenin gerekliliğini ortaya koyan bakış açılarının ve düşünsel temel gerekçelerinin" özet açıklamaları yapılmaya çalışılır. Konuya böyle bakınca; bu tür bir amacı açıklaması düşünülen madde metninde "konuya ilişkin stratejik amacın ne olduğu ve ulusal strateji ve politikaları ile nasıl ilişkilendirileceği" hususlarının özetle açıklanmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Çünkü; konuya ilişkin ulusal strateji ve politikaların yaşama geçirilmesinde en etkin araçlar olarak yasal düzenlemeler kullanılmaktadır. Çünkü ülkemizde uygulanan "doğal kaynak yönetimi politikalarıyla", makro özellikli kalkınma ve ekonomik gelişme siyasetlerinin uyumlu olmadığı, korunması ve doğru kullanılması gereken varlık özelliğini taşıyan su kaynaklarını, "kullanım materyali, tüketim malı" gibi gören yaklaşımların halen geçerli olduğunun ve özetlenen nedenlerle bu anlayışlarla bu kaynakların korunmasının da doğru kullanılmasının da mümkün olamayacağı görülmesi gerekmektedir. **(TEMA kanun taslağı tam da yukarıda eleştirilen yaklaşımla hazırlanmıştır. Yer altı sularının "faydalı ihtiyaçların üretimi"ni yapan şirketlere kiralanması, enerji yapılarının Bakanlıkça yapılması ve özel kesime yaptırılması, su bedellerinin kullanıcılar tarafından ödenmesi, bütün akarsuların "su hasadı" adı altında depolanması vb. önermelerin her biri suyun bir kullanım materyali, tüketim malı gibi görülmesinden kaynaklanmaktadır. Bu anlamda bu kanun taslağının tek amacı, mevcut haliyle sermaye birikimini tehdit edecek kadar kısıtlanan su kaynaklarının sermayeler arasında görece adil bir biçimde yeniden bölüşümünü sağlamaktır.)**

Onun içindir ki; hazırlanacak olan bir su kanunu kanımızca konu hakkında ulusal – ülkesel politikaları dile getirebilmeli ve bu strateji ve politikaların temel somut doğrultularını öncelikle ortaya koyabilmelidir. Örneğin; sürdürülebilir su yönetimi için "kaynak gelişimi, geliştirilen kaynakların etkin kullanımının gerçekleştirilerek su tasarrufunun sağlanması, aşırı kullanımın önlenmesi, su kalitesinin iyileştirilmesi ve korunması, bunun izlenip değerlendirilmesi, kalite bozucu süreçlerin giderilmesi" gibi sayıları artırılabilir süreçlerin öngörülmesi ve bütün bunların "amaç" maddesi içinde özet anlatım biçiminde açıklanması gerekir.

3.2. Kapsam maddesi için gerekçe: (Madde:2)

Kanımızca bu madde; tüm yasalarda geçerli olduğu gibi, kaynak belirleme – geliştirme – koruma – kullanma – denetim ve yaptırımlar olarak beş temel fonksiyon ekseninde oluşturulması uygun bulunan düzenlemenin, fiziki ve somut anlamda genel çerçevesini, tüm boyutlarını özetle ve biçimsel açıdan açıklayabilmek bakımından gereklidir.

USİAD taslağından yararlanılarak, çıkacak yasanın kapsayacağı bütün fiziksel varlık ve olanakları somut anlamda kavrayan ve başka yasal düzenlemelerin kapsamını da gözetilen bir anlatım kullanılmaya çalışılmıştır. **(Bir çevre örgütü (TEMA) hazırladığı bir kanun taslağında sermaye örgütünün (USİAD) çalışmasından yararlanıyorsa şüphe duymak gerek!!!!)**

3.3. İlkeler maddesi için gerekçe: (Madde:3)

Hazırlanması öngörülen kanun tasarısı ülkenin doğal varlığının korunması (**metnin çeşitli yerlerinde doğal varlıkların sahiplenilemeyeceğinden söz edilirken doğal varlıkları ülkeye maleden bir gerekçenin belirlenmesi taslağın bütünü hakkında da fikir veriyor!!!**) ve yaşamın sürdürülmesi temel ve genel amaçları bakımından çokça önem taşıyacağı ve nitelik olarak temel bir kanun özelliği taşıyacağından, bu amaçlara eş düşen ilkesel doğrultuların da düzenleme içinde olmasında yarar görülmüştür.

Bu düşünce ile ilgili maddede, ulusal ve uluslararası hukukun gereklerini, yaşamın sürdürülmesi ilkesinin doğrultularını ve su varlık ve kaynaklarının "belirlenmesi, geliştirilmesi, korunması ve doğru kullanılması" temel fonksiyonlarını kavramaya çalışan düşünce ve görüşler, her koşulda gözetilmesi gereken "ilkeler" biçiminde ifade edilmeye çalışılmıştır.

3.4. Tanımlar maddesi için gerekçe: (Madde:4)

Çıkacak kanunların herkes tarafından aynı biçimde anlaşılması ve algılanması ve bir anlamda dil birliği sağlanması için, bütün hukuksal düzenlemelerde olduğu gibi bu çalışmada da, yalnızca konuyla yakından ilgili çevre ve kişilerin değil, düzenlemenin evreni olan tüm yurttaşların ve tüm çevrelerin anlaması gereken bir dil kullanmak zorunlu olmuştur.

Bu amaçla ve kanımızca, uygun olan TASLAK metni "Tanımlar" başlıklı maddesi kimi küçük eklemelerle metne koyulmuştur.

3.5. Su hukuku bölümü için gerekçe: (Madde:5-6-7)

Belirleme – geliştirme – koruma – kullanım – denetim gibi ana süreçlere geçmeden önce, su varlığına ilişkin hukuksal tanımlamalarla, tahsis ve kullanım süreçlerine ilişkin açıklayıcı hükümlerin kurgulanmasında yarar görülmüştür.

Bilindiği gibi, su kaynaklarının mülkiyeti konusu ülkemizde henüz yeterli açıklığa kavuşturulamamış konulardan biridir. Nitekim, "arazisinde su bulunan mülkiyet sahibinin bu kaynakla ilgili hukuksal konumunun ne olacağı, su kaynağının kamu mülkiyetine konu olması veya olmaması, Devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan varlık olarak mülkiyete konu olamayacağı, suyun da ticari meta niteliği ile özel mülkiyete konu olabileceği ve akarsuların satılabileceği" gibi konularda çok yoğun tartışmalar yapılmaktadır.

ÜSİAD taslağında bir tek maddede toplanmamış olmamakla birlikte, bu konulara ilişkin bir çok hüküm bulunmaktadır. Örneğin; 4'üncü maddede "Su kaynaklarının doğal servet olduğu, arzin malik ve zilyedinden bağımsız olarak Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, taşınmaz mülkiyet sahibinin bu kaynaklar üzerinde aynı hak tesis edemeyeceği, ancak yararlanmada önceliği olacağı, kullanma hakkı tesisinde önceliklerin uygulanacağı", 15'inci maddede "Bakanlık tarafından açılan kuyuların intifa haklarının gerçek ve tüzel kişilere kiralanabileceği, yer altı suyu sağlamak amacıyla intifa hakkının devrinde arazi sahibine öncelik tanınacağı" 16'ıncı maddede "arazisinde yeterli suyu bulunmayanların komşu arazideki sudan yararlanmasının yönetmelikle belirleneceği", 17'inci maddede "yer altı suyu tahsis edilen kişiliklerin, suyun kendi faydalı ihtiyacına yetecek miktarını kullanma hakkına sahip olacağı", 18'inci maddede "arazisinde yer altı suyu bulunan kişinin ihtiyacı kadar su için belge alabileceği" ve 28'inci maddede kaynak sularının Devletin hüküm ve tasarrufunda olduğu, arazi sahibinin bunlar üzerinde aynı hak tesis edemeyeceği" yolunda hükümler vardır.

Kanımızca, bu hükümlerin tümü "doğal varlıkların korunarak kullanılması ve toplum ve kamu yararlarının gözetilmesi" açılarından gerçekçi ve doğru öngörülerini yansıtmaktadır. Gerçekçi ve doğru olan bu hükümlerin yeterince anlaşılması ve açıklığa kavuşması açısından, birbirini tümleyen ama aynı bölümde yer alan maddelerde toplanması uygun bulunmuştur.

Bu nitelikte bir yeni kurgulama yapılırken, gözetilen konuların başında "Su Hakkı" kavramı yer almıştır. Bireyin "insan olmaktan ötürü sahip olduğu ve yaşam olanaklarının geliştirilmesi için zorunlu bulunan" insan hakları kapsamında, "sağlıklı ve güvenli suya erişim hakkı da" bize göre son derece yaşamsaldır. Aynı nedenledir ki, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 3'üncü maddesinde geçen "yaşama hakkı" özünde "suya erişim hakkını da" içermektedir. Anayasamızın 17'inci maddesinde değinilen "yaşama hakkı da", 56'ncı maddede açıklanan "sağlıklı çevrede yaşama hakkı da" aynı anlama gelmektedir. Bütün bunlardan dolayı; "su hakkının özünde yaşama hakkı olduğunu, aynı nedenle kamusal varlık olduğunu ve özel mülkiyete konu olmaması gerektiğini ve topluma güvenli sağlıklı erişilebilir su sağlamanın" temel bir Devlet sorumluluğu olduğunu gözeten bir "hukuksal durum hükmü kurgusuna" gerek bulunmaktadır.

Öte yandan; bu düzenleme yapılırken su varlığına ilişkin kamusal sorumlulukların açıklığa kavuşturulması açısından, Anayasa'nın "Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi" başlıklı 168 ve "kamu yararı amacıyla mülkiyet haklarının kısıtlanmasına" ilişkin 35'inci maddelerinde bulunan anlayışların metne yansıtılması da gerekli görülmüştür.

Böylesi yeni ve bütünlükçü "Hukuksal durum" başlıklı bir madde ya maddeler kurgusu yapılırken; Anayasal ilkeleri gözetmenin yanında, USİAD metninin; bu kaynakların doğal servet nitelikleri gereği Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğuna ilişkin 4 ve 28'inci, intifa haklarıyla ilgili 15 ve komşu haklarıyla ilişkili 16'nci maddelerinden yararlanılması ve mümkün olduğunca tekrarlara yol açılmaması da uygun görülmüştür.

3.6. Su kaynakları yönetimine ilişkin maddeler için gerekçe: (Madde:8-9-10)

Üstte bir ölçüde değinildiği üzere, su yönetimi ve sulama yönetimi kavramları yek diğlerinden farklı anlayışları yansıtmakla birlikte, bu durum biri birilerinden bağımsız olmaları anlamına da gelmemektedir. Gerek dünya genelinde ve gerekse ülkemiz özelinde su tüketiminin yaklaşık dörtte üçünün sulama amacıyla gerçekleştiği düşünülecek olur ise sulama yönetiminden söz ederken, kaçınılmaz olarak su yönetimine de değinilmiş olunacaktır.

Hiç kuşkusuz, "doğal varlık niteliği" taşıyan su kaynaklarının yönetimi, ötelenemez ve çok temel bir kamu sorumluluğudur. Bu anlamda, kaynakların potansiyel belirlenmesinden geliştirilmesine, korunmasından verimli kullanılmasına kadar tüm süreçlerde, toplumun yaşam güvenliği ve kamu yararı adına Devletin birincil sorumluluğu üstlenmesi kesin zorunluluktur. Taslağın sekizinci maddesinde bu amaca eş düştüğü düşünülen bir kurgu yapılmıştır.

Kanımızca; ön görülen tüm amaçlara erişmek için, sözü edilen bu kamusal sorumluluğun "toplumsal desteğe" de kesin ihtiyacı vardır. Toplumun bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi, bu bilinçle demokratik katılıma yönlendirilmesi sağlanmadan, salt kamusal sorumluluklarla amaçlara ulaşılması, bize göre mümkün değildir. **(Tam burada "katılımcılık" devreye giriyor ve bu katılımın araçları oluşturuluyor...Katılımdan amaç, muhalefeti yok etmek, metalaşma süreçlerine toplumsal meşruiyet sağlamak.)**

Belirtilen nedenlerle hazırlanan tasarı taslağında, kamu yönetiminin sivil demokratik katılımıyla güçlendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülen iki hüküm de öngörülmüştür. Bu yapılırken, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun 5 ve 6'ncı maddelerinde yer alan Toprak Koruma Kurulları anlayışından da yararlanılmıştır.

3.7. Su kaynaklarının belirlenmesine ilişkin maddeler için gerekçe: (Madde:11-12-13)

Çıkacak kanunun gerekli kapsamı taşıması ve diğer "koruma kullanma" dengesinin doğru uygulanması için, taslağın bu bölümünde su varlığı potansiyelinin doğru belirlenmesinin öncelikle yapılması gereken bir iş olduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Çünkü yerüstü ve yeraltı su kaynaklarımızın geliştirilmesi, korunması ve doğru kullanılması amaçlarına yeterince erişmek için, öncelikle bu kaynaklarımızın doğru tanımlanması, gerçekçi bir durum saptaması yapılması zorunludur. Çünkü böylesi bir belirleme yeterince yapılmadan, nedenlerin yeterince ortaya çıkarılması da, sorunların gereğince tanımlanması da, bunlara doğru – rasyonel çözümler üretilmesi de mümkün değildir.

Belirtilen nedenlerle kurgulanmaya çalışılan maddelerde; su varlığımızın tüm boyutlarıyla ve gerek nitel ve gerekse nicel göstergelerle tanımlanmasının yöntem ve somut doğrultularının açıklanması gerektiği belirtilmiştir. Bu potansiyelin güçlü ve zayıf yönlerinin, olanak ve kısıtlarının veri ve göstergelerle açıklanmasının zorunluluğuna değinilmiştir. Sağlanan veri ve bilgilerin bir veri tabanı olarak oluşması ön görülmüştür. Bütün bu çalışmaların çağdaş bilimsel yöntem ve teknikler kullanılarak nasıl gerçekleştirileceği tanımlanmaya çalışılmıştır.

Aşağıda bu tür bir belirlemeyi zorunlu kılan kimi saptamalar özetlenmiştir.

- Çok sayıda kurum ve kuruluşun konuyla ilişkili olmasına rağmen, yer üstü ve yer altı su kaynaklarımızla ilgili ve potansiyelin tüm boyutlarını yeterince açıklayıcı "bilimsel bilgi" ve veri bulunduğunu söylemek mümkün değildir.
- Yağış ve akışa geçen sular, akışa geçen sular ile kullanılabilecek su kaynağı farkları konusunda bile, ilgili çevrelerde tam bir uzlaşma olduğu söylenemez.
- Sınır aşan su ve ülkeye giren sular konusunda da verilerin test edilmesi gerektiği söylenmektedir.
- Kısa orta uzun gelecekte dışarıdan gelecek su talebi konusunda gerekli kestirimler yoktur.
- Yer üstü ve yer altı su potansiyeli konusunda kesine yakın nitelikte sayısal bilgi ve veri olduğu hususu tartışmalıdır.
- Bu kaynaklarımızın güçlü ve zayıf yönleri ya da olanak veya kısıtlarını sayısal parametreler biçiminde ortaya koyabilen bilgilerin yeterli olduğu da söylenemez.
- Kişi başına su miktarı konusunda dahi tek veri yoktur.
- Özel yasası olduğu halde taşkın riskleri ve sonuçlarına ilişkin yeterli bilgi olmadığı da belirtilmektedir.
- Yer üstü ve yer altı suları kirlenme tür ve düzeyleri konusunda, kirlilik kaynakları, özellikleri ve olası risklerini analiz eden ve bunu ülke coğrafyası genelinde açıklayan yeterli verinin olmadığı ve güncelleştirilmediği söylenmektedir.
- Gerek sulama sistemleri gerekse içme ve kullanma suyu sistemlerinden kaynaklanan kayıplara ait bilgilerin dahi güvenli olmadığı belirtilmektedir.

Yapılmaya çalışılan madde düzenlemelerinde; üstte özetlenen saptamalar esas alınmış ve onlara eş düşen belirleme süreçlerinin tanımlanmasına çalışılmış ve bu anlamda yer üstü ve yer altı su kaynakları potansiyelinin belirlenmesine ilişkin esasların açıklanması, kullanılacak sistematığın yöntem ve tekniklerin tanımlanması ve saptamaların gerektirdiği bilgi ve verilerin edinilmesi anlayışları, dile getirilmeye çalışılmıştır. Bütün bu çalışmaların Devletçe yerine getirileceği bir görev tanımı biçiminde net olarak belirtilmelidir.

3.8. Su kaynaklarının geliştirilmesi ilişkin madde için gerekçe: (Madde:14)

Su varlığı potansiyel belirlemesine ilişkin hükümlerin ardından, bu varlıkların geliştirilmesi gereğini ortaya koyan, geliştirme sürecinin somut doğrultularını öngören, süreçlerin nasıl işleyeceğini açıklamaya çalışan ve bu görev ve sorumlulukların nasıl kimlerce yerine getirileceğini tanımlayan hükümler açıklanmaya çalışılmıştır.

Kanımızca, aşağıda kısaca özetlenen hususlar, böylesi bir kaynak geliştirme sürecinin kanunla öngörülmesini gerekli kılmaktadır.

- Bilimsel veriler yağın yağışın ancak üçte biri kadarının akışa geçtiğini ortaya koymaktadır.
- Akışa geçen suyun ise ancak yarısı ekonomik olarak kullanılabilir durumdadır. **(Akışa geçen suyun ise önemli bölümü depolanmamaktadır. Akışa geçen suyun tamamının ekonomik olarak kullanılmıyor ve depolanmıyor olması bu taslakta bir sorunmuş gibi tanımlanıyor. Demek ki taslağın amacı mevcut bütün suların ekonomik olarak kullanılmasını ve depolanmasını sağlayacak bir düzeneği hayata geçirmek!!!)**
- Engebeli topoğrafya, su arzının ya da su hasadının artırılmasını özellikle gerekli kılmaktadır. **(Hem suyun ticari bir mal, bir tüketim maddesi olmadığı söyleniyor hem de tamamen ticarete dair bir kavramdan "su arzından" ve su stoğundan -su hasadı- bahsediliyor.)**
- Kişi başına su miktarının düşük olması ve dış talep (???????) nedeniyle bu miktarın giderek daha da düşmesi riskinin olması, su toplanmasının bir başka gerekçesini oluşturmaktadır.
- Orta gelecekte gerek içme ve sulama gerekse sulama suyu ihtiyacı daha da artacaktır. Uzmanlar bu dönemde içme suyu ihtiyacının sulama suyu ihtiyacından iki kat daha fazla olacağını belirtmektedir. **(Son dönemde yükselen damacana sular tartışmasının arka planına ışık tutan bir saptama... İçme suyu ticaretinin küçük taşeronlara bırakılmayacak kadar karlı ve büyük bir iş olduğunu düşündüren bir tespit yapıyor TEMA Su Kanunu...)**
- İlgililer ülke büyüklüğüne göre yer altı suyu kapasitesinin de yeterli olmadığını söylemektedir.
- Yer altı su kaynakları bakımından ülkenin bir çok bölgesinde çalışma yapılmadığı belirtilmektedir.
- Su depolanmasını sağlayacak yatırımlar yetersiz ve yatırım hızları düşüktür.
- Fırat ve Dicle üzerinde ilgisiz devletlerin müdahale hevesleri bulunmaktadır. **(Fırat ve Dicle "sınır aşan" değil, uluslararası sulardır, bu nedenle Fırat, Dicle ve bütün su varlıkları üzerinde sadece ilgisiz olanların değil hiçbir devletin müdahalesi kabul edilemez. Çünkü devletler çıkara dayalı olarak kurulmuştur, oysa doğa hiçbir özel çıkarın malzemesi edilemez...)**
- Su kaynaklarını ülke genelindeki dağılımı dengeli değildir.

Üstte özetlenen sorunlar ve olgular gözetilerek, hazırlanan taslakta "su potansiyelinin geliştirilmesini" hukuken ön gören, bütünlüklü bir anlayış ile birbirini tamamlayan madde düzenlemeleri yapılmaya çalışılmıştır.

3.9. Su kaynaklarının korunmasına ilişkin maddeler iingereke: (Madde:15-16-17-18-19-20-21)

Potansiyeli belirlenmiş, gelişme doğrutuları tasarlanmış olan su varlığının korunması, kanımızca sürecin en can alıcı boyutunu oluşturmaktadır. Çünkü; lkemiz su varlığının yaşanan en önemli sorun alanı, koruma sürecinde somutlaşmaktadır. Kaynaklarımızı miktar açısından yeterince koruyamadığımız ve kötü kullandığımız gibi, su kalitesi bazında da gereğince koruyamadığımızı ve hızla kirlettiğimizi ifade etmek durumundayız. O nedenle, çıkarılacak yasanın "her süreçte korumayı hukuksal zorunluluk" olarak ortaya koyacak bir anlayışla düzenlenmesi gerekmektedir.

Su varlığımızın korunmasını zorunlu kılan gerekçeler:

- Toplumumuzda suyun bir temel varlık olduğu bilgisi de bilinci de yeterince yoktur. Su çoğunlukla bir kullanım ve tüketim malı olarak algılanmaktadır. Bu anlayış o kadar yerleşmiş ve kurumsallaşmıştır ki, "Sudan ucuz, sudan sebep ve sudan bahane" gibi, suyu hiçbir değeri olmayan bir meta gibi gören sapkın ve çarpık anlayışlar, toplumda adeta atasözü olarak yer etmiştir.
- İklim değişikliği nedeniyle ülkenin güneyden-kuzeye daha sıcak bir iklim kuşağına kayacağı, yağış miktarında güneyden-kuzeye azalma olacağı, yağışın yıl içi dağılımının değişeceği, ani sellerin meydana gelmesinin yanında uzun dönemli kuraklıkların olabileceği, bütün bunlarla bağlantılı olarak depolanacak su miktarının azalabileceği ve sulama suyu ihtiyacının ise giderek artacağı yolundaki bilimsel tahminler, korumacılığı daha da yaşamsal kılmaktadır.
- Su havzalarını korumayı n gören genel kapsamda, ulusal nitelikli ve yeterli bir strateji ve politika olduğu söylenemez.
- Doğal koşullarımız nedeniyle sınır aşan (!!!!!)sularımızın çok olduğu söylenebilir.
- Su kaynaklarının dağılım dengesizliği de korumayı önemli kılan bir başka sorundur.
- Akışa geçen suyun ancak yarısı kullanılabilir ve depolama yetersizliği korumayı zorlaştırmaktadır. (!!!!!)
- Yeraltı su kaynağı yetersizdir ve bu kaynağı korumayı görev edinen yeterli hukuksal düzenleme ve kurumsal yapılanma bulunmamaktadır.
- Kirlenme yer üstü ve yeraltı su kaynaklarının genel bir sorunudur. Atık sular sararma, bozarma ve kızarma aşamalarını geçmiş, kararma noktasına gelmiştir. Birçok bölgede suyumuzun, içmek bir yana sulamaya bile doğrudan verilemeyecek yoğunlukta kirlendiği bilinmektedir. Yeraltı suları deniz kenarında tuzlanmaktadır.
- Üstelik, hangi noktada ne lde kirlenme olduğunu saptayan verilerde de yetersizlik vardır.
- Kişi başına su miktarının yetersizliği ve dış talepler bakımından yetersizliğin giderek artacak olması, korumanın yaşamsallığını ortaya koyan bir başka temel sorundur.
- Sulama suyu kullanımındaki savurganlık, verimsizlik, sulama oranı ve sulama randımanı düşüklüğü de bir başka koruma gerekçesi olarak ortaya çıkmıştır.
- Sıklıkla ortaya çıkan taşkınlar da korumacılık bakımından bir başka sorundur.

Belirtilen bu hususlar, korumacılığın temeli ve gerekçesi olarak onaltıncı maddede yasal hüküm biçiminde kurgulanmıştır.

stte belirtildiği üzere, "korumacılık" hazırlanan kanun taslağın en yaşamsal boyutunu oluşturmak durumundadır. Çünkü; korumacı yaklaşım Devlet ve toplumca yeterince benimsenmeyip içselleştirilmediği sürece ve bir temel yaşam felsefesi olarak yaygınlaşmadığı oranda, bu varlıkların gereğince geliştirilmesi de rasyonel ve verimli kullanılması da, kısaca doğru yönetilmesi de kanımızca mümkün değildir.

Özetlenen sorunların çözümüne eş düştüğü düşünölen ve altta maddeleştirilerek verilen "korumacılık doğrultuları" ise ayrı bir madde olarak onyedinci maddede ifade edilmiştir.

- Suyun "canlıların yaşamı, çevre ve doğal varlıkların korunması" olarak özetlenebilecek olan "sürdürülebilir yaşam" koşulu bakımından, her süreç ve boyutta korunması gereken temel bir varlık olduğu anlayışı, Devlet ve toplumun ortak sorumluluğu biçiminde bir hukuksal ilke olarak öncelikle ortaya koyulmalıdır.
- azırlanacak taslakta, bu anlayışın hangi yöntem, sistem ve mekanizmalarla yaşama geçirileceği hususu, su kaynaklarından – tüm kullanma süreçlerine kadar, her yön ve boyutu kapsayacak biçimde açıkça tanımlanabilir.
- Yaşamın sürdürölmesi ve toplum geleceğinin güvenliği için, kişi başına düşen suyun düşürölmemesi ve artırılması amacıyla "korumacılık" da bir başka yaşamsal gerekçe olarak dile getirilebilir.
- Havza koruma ve rehabilitasyonu anlayışının ölke genelinde ulusal bir strateji halinde tasarlanıp uygulamaya koyulması bir başka maddenin konusu olabilir.
- Fırat ve Dicle üzerindeki uluslararası olumsuz niyet ve süreçlerin engellenmesi, bir yasal zorunluluk olarak somutlaştırılabilir.(!!!!!!)
- Su varlığının korunmasının, ertelenemez ve ötelenemez temel bir Devlet sorumluluk ve görevi olduğu, bu konuda Anayasa ve tarafı olduğumuz uluslar arası anlaşmalara gönderme yapılarak, madde biçiminde açıkça ifade edilebilir. Gerekir ise bu konuda Çevre ve Orman Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı gibi kuruluşların isimlerine değinilerek, merkezi yönetim ve yerel yönetimler düzeyinde açık net ödev tanımları yapılabilir.

Yer üstü su kaynaklarının korunması amaçlı madde için gerekçe:

- Kaynakta koruma çok temel bir zorunluluk olarak başlangıçta öngörölüştür.
- Akışa geçen suyun tümünden yararlanılmasını sağlayacak depolama yatırımlarının gerçekleştirilmesi, bir hukuksal zorunluluk olarak özel bir maddede öngörölüştür.(!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!)
- İklim değişikliğinin yaratabileceği iklim kuşağı kaymalarını akarsu potansiyelini de olumsuz etkileyeceği özetilerek, yer üstü su kaynağı potansiyel korunmasının senaryolaştırılması ve uygulanması hukuksal zorunluluk olarak ifade edilmeye çalışılmıştır.
- Bu amaçla taşkın planlaması yapılması da öngörölüştür.

Yeraltı su kaynaklarının korunması amaçlı madde için gerekçe:

- Yeraltı sularının "geleceğin güvenlik deposu olduğu" temel anlayışı dile getirilmiştir.
- Yeraltı suyundan yararlanma süreçlerinde, korumacılığı temel ön koşul sayan yaklaşımlar maddeleştirilmeye çalışılmıştır.
- Yeraltı suyu baraj yatırımları bu doğrultuda bir önlem yöntemi olabilir.

Tahsis ve kullanım süreçlerinde koruma amaçlı maddeler için gerekçe:

- Kullanılan suyun dörtte üçünün sulamada harcandığı gözetilerek "kullanım süreci korumacılığı" bakımından önceliğin sulama suyuna verilmesi ve bu bölümün "sulama suyunda koruma" ile başlatılması düşünölmüştür.
- Bu nedenle, taslakta sulama suyu süreci korumacılığı için "bir sistem ve mekanizma önermesinin" yapılmasına çaba gösterilmiştir. Belirtilen düşüncenin somutlaşması anlamında; kamu olanaklarından yararlanmış sulama süreçlerinde açık sistem sulamalarının bütünüyle yasaklanması dile getirilmiştir.
- Su ekonomisini gözeterek "denetimli sulama yöntemleri kullanımının zorunlu olduğu" yasa hükmü haline getirilmiştir.

- Tarımsal desteklemeler kapsamında yetersiz de olsa bir ölçüde uygulanan "basınçlı sulama sistem yatırımlarının desteklenmesi" anlayışının, yalnızca yatırım aşamalarında değil uygulama süreçlerinde de teşvik edilerek geliştirilmesi hususları, Tarım Kanunu'na gönderme yapılarak ve ilgili Bakanlığın sorumlu olduğu vurgulanarak "bir kanun maddesi haline" getirilmiştir.
- Benzer anlayışla, az su tüketen bitki deseni uygulamalarının Devletçe destekleneceği de yasa hükmü niteliğinde tanımlanmıştır.
- Aşırı sulama suyu kullanımında "sulanan alan birimini esas alan bedel yönteminin" çok belirleyici olduğu gözetilerek, suyun toplumun ortak değeri yaklaşımıyla "sulama suyu bedellerinin bitki türüne ve daha önemlisi kullanılan su miktarına göre belirlenmesi yönteminin" açık ve net bir madde olarak düzenlenmesi uygun bulunmuştur.
- Sulamada korumacılık için, kamu kesimi dışında ilgili sivil örgütlenmenin katılımı da açıkça ön görülebilir ve yararlanıcıların "bürokratik özellikli Sulama Birlikleri yerine demokratik nitelikli Sulama Kooperatif örgütleri" aracılığıyla, süreçte sorumlulukla yer almaları maddeleştirilmeye çalışılmıştır.
- İçme ve kullanma suyu, endüstri suyu ve başka amaçlı kullanım süreçlerinde de "korumacılığı özendirici somut yöntemlerin" madde hükmü biçiminde düzenlenmesi yararlı görülmüştür.
- Su kullanma süreçlerinde de kirlenmeyi öngören anlayış maddeleştirilebilir, örneğin tarım kimyasalları nedeniyle su kirlenmesine yol açanlar için caydırıcı mekanizmalar önerilmeye çalışılmıştır.

3.10. Su kaynaklarının tahsisi ve kullanılması maddeleri için gerekçe: (Madde:22-23-24-25-26)

Su kaynaklarının doğru kullanılmasını zorunlu kılan gerekçeler:

Bilindiği gibi, yer üstü ve yeraltı su kaynaklarımız başta sulama olmak üzere, sanayi, içme ve kullanma, enerji, ticaret, turizm, taşıma, ulaşım, su ürünleri üretimi, doğal yaşam için zorunlu diğer ihtiyaçlar ve benzeri gerekçelerle tahsis edilmekte ve kullanılmaktadır. Ne var ki, bu tahsis ve kullanım sürecinin "kaynak koruma, geliştirme ve kaynak kullanım verimliliği" boyutlarında amaçlarına eriştiğini söylemek mümkün değildir. Tersine, bu süreçlerde çok yönlü ve boyutlu su sorunlarının ortaya çıktığı da sayılamayacak ölçüde örneklerle yaşanmaktadır.

Söylenenleri somutlaştırmak anlamında, kimi sorun örnekleri aşağıda özet biçiminde verilmeye çalışılmıştır.

- Bütün tahsis ve kullanım süreçlerini yönlendirecek ve bağlayacak nitelikte bir "ulusal su kullanım stratejisi ve politikası" oluşturulamamış ve kullanımlar hukuksal ve bilimsel kural ve yöntemlere dayandırılmamıştır.
- Kaynak kullanım süreçlerinde, "kullanımda koruma" bilinci eksiktir ve yararlananları da korumacılık bakımından sorumlu kılacak katılımçılık mekanizmaları gereğince geliştirilememiştir.
- Bu amaçları öngören yeterlikte hukuksal ve yönetsel düzenleme yapılamamıştır.
- Kullanım süreçlerinin tümünde hoyrat bir tüketim savurganlığı yaşanmaktadır.
- Kirlenme ve bozulma süreçleri çoklukla yanlış ve sorumsuz kullanımlardan kaynaklanmaktadır.
- Sulama amaçlı kullanımda verimliliği sağlayacak kurumsallaşma yeterli değildir, sulama yönetiminde çok başlılık vardır.
- Sulama örgütleri etkin ve verimli sulama anlamında başarılı değildir. Tesislerin bakım ve onarımını gerçekleştirmek iddiasındaki Sulama Birliklerinin bilgi ve araç gereç donanımları yeterli değildir ve bürokratik yapıları etkin çalışmaya uygun değildir.

- Gerçekleştirilmiş sulamaların dörtte üçü denetimsiz yüzey sulama yöntemiyle yapılmaktadır.
- Gerçekleştirilmiş sulama yatırımlarına rağmen, sulanan alanlar yetersizdir.

Sulama oranı %65 düzeyinde olduğundan, sulamaya açılan alanın %35'inden yararlanılmamaktadır. İletim Kaynaktan alınan suyun iletim kayıpları düşüldükten sonra, ancak %45'i araziye ulaşabildiğinden, sulama randımanı da oldukça düşüktür.

- Üstelik sulamaya açılmış alanlar daraltılmaktadır.
- Yüzde sekseni açıkta gerçekleşen sulamalar aşırı tüketim yanında buharlaşma ve kanal kaçağı gibi nedenlerle büyük ölçüde kayıplara yol açmaktadır.
- Uygulanan bitkisel ürün deseni, özellikle su kıtlığı bulunan bölgeler özelinde fazla su tüketimine yol açmaktadır.
- Tarla içi geliştirme hizmetlerinin yetersizliği de sulama suyu kaybında önemli etkindir.
- Tarımsal arazi parsellerinin çokluğu ve tarım işletmeleri arazilerinin parçalılığı da sulama verimliliği bakımından sorun yaratmaktadır.
- Kamu tarafından sağlanan yatırımlardan sulama suyu ihtiyacının karşılanmasında uygulanan su bedeli yöntemi, aşırı kullanımı adeta özendirilmektedir.
- Tarımda kullanılan dahil atık suların arıtılarak kullanılabilir forma yeterince dönüştürüldüğü söylenemez.

Kanımızca; bu konu TÜSİAD taslağında olabildiğince ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. **(!!!!!!) TEMA Su Kanunu tasarısı doğanın korunmasından değil, USİAD ve TÜSİAD gibi sermaye örgütlerinin ihtiyaçlarından esinlenerek hazırlanmış bir çalışmadır...** Hazırlanacak Su Kanunu taslağında da anılan taslak metninden geniş ölçüde yararlanılmıştır.

Konuya özel maddelerde aşağıdaki yaklaşımlar temel alınmıştır.

- Tahsis ve kullanım kararlarının bir Devlet yetkisi olduğu başlangıçta yer almalıdır.
- Su kaynaklarının tahsisi ve kullanılmasının "ulusal nitelikli bir stratejiye dayandırılması" gerektiği açık biçimde ifade edilmelidir.
- Havza bazında su kullanım kuralları ortaya koyulabilir.
- Özellikle, sorunları olduğu bilinen sulama yönetiminin yeniden düzenlenmesi, bu kapsamda "çok başlılığın giderilmesi ve yönetimde demokratik katılımcılığa yer verilmesi" öngörülmelidir..
- Kanunla, sulama yatırımlarının belli bir zaman diliminde tamamlanması da öngörülebilir ve gereken finansmanın bu metnin maddesinde açıklanan yöntemle sağlanması da kural olarak açıklanabilir.
- Sulama örgütlenmesi için, önceki bölümlerde de açıklandığı üzere "bürokratik yapılı ve çoğunlukla yerel siyaset odaklarının etkisinde olduğu bilinen Sulama Birlikleri" modeli yerine, su kullanan tarım üreticilerinin özgür iradeleriyle oluşmuş "Demokratik Sulama Kooperatifleri" modelinin öngörülmesi ve bu örgütlenmenin Devletçe desteklenmesi gereği belirtilmelidir.
- Açık ve denetlenmesi mümkün olmayan sulama yönteminin yasaklanması ve mevcut açık sistemin kapalıya dönüştürülmesi açıkça belirtilmelidir.
- Su ekonomisini gözetken "denetimli sulama sistemlerinin kullanıcıların katılımcılığı da sağlanarak" ülkenin tümünde uygulanması ilkece öngörülebilir ve Devletçe bu yöntemin hem yatırım hem de uygulama sürecinde destekleneceği, bir kamu görev tanımı olarak ifade edilebilir.
- Sulama randımanı ve sulama oranlarının gereken düzeylere çıkarılmasını sağlayacak bilimsel ve teknik mekanizmaların uygulanması ve gereken yatırımların gerçekleştirilmesi öngörülebilir.
- Fazla su tüketen bitkisel üretim desenini caydıran, az su tüketen bitki desenlerinin özendirileceğini ve bu uygulamaların özellikle su kaynaklarının kıt olduğu

bölgelerde başlatılacağını açıklayan ve bu konularda Tarım ve Köyişleri Bakanlığını ödevli kılan madde düzenlemesi yapılabilir.

- Bir başka maddede, kamu sulamalarından yararlananların ödemeleri gereken su bedellerinin "kullanılan su miktarı ve bitki türüne göre belirlenecek birim fiyatlarına göre hesaplanmasını" öngören bir düzenleme yapılabilir.
- Yeraltı su kaynaklarıyla gerçekleştirilen sulamaların genişletilmemesini öngören yönlendirme de yapılabilir.
- Atık sular ve drenaj sularının arıtılmasıyla yeni sulama suyu sağlanması hususu da öngörülebilir.
- Çok parçalı ve dağınık tarımsal arazi parsel yapısı nedeniyle; verimsizleşen, etkisizleşen ve su savurganlığına yol açan sürecin bu olumsuzluğunun giderilmesi için, sulamalarda "arazi toplulaştırması yapılmasının ön koşul sayılması veya öncelik nedeni olarak değerlendirilmesi" hususu da bir başka madde ile düzenlenebilir.

3.11. Özendirme, Denetim, Finansman ve Yaptırımlarkonulu maddeler: (MADDE:27-28-29-30)

Bu tür maddeler her yasal düzenlemede yer alan zorunlu hükümleri içerdiğinden, "bu düzenlemenin yaşama geçmesinin özel bir finansmana bağlı olduğunu belirtmek" dışında bir gerekçe açıklamasına gerek duyulmamıştır.

SU POLİTİK ÇALIŞMA GRUBUNUN SONUÇ DEĞERLENDİRMESİ

Su varlıklarının ve dolayısıyla bütün doğal varlıkların sermaye birikim döngüsüne dahil edilmesi yasal düzenekleri, mülkiyet kurumları, teşvik ve ceza sistemleriyle bir bütün olarak Devlet ve kurumlarının yeniden yapılanmasını gerektiren bir süreçtir. Bu bağlamda metalaşma olgusunun kendisi Devletten bağımsız düşünülemeyeceği gibi, sorumluluğu Devlete aktaran hiçbir çabanın da metalaşma süreçlerine muhalefet etmeyi amaçlamadığını unutmamak gerekir. TEMA'nın iki ayrı taslakta ifade bulan Su Kanunu hazırlıkları yalnızca TÜSİAD, TOBB ve USİAD gibi sermaye örgütlerinin çalışmalarından esinlenerek kaleme alındığı için değil, yanı sıra doğrudan ve esas olarak sermaye birikiminin yapısal ihtiyaçlarına cevap üretmek amacı güdüldüğünü açıkça gösterdiği için muhalif olmaktan çok uzaktır. TEMA kanun taslaklarının doğanın metalaşmasını önlemek gibi bir hedefi olmadığı gibi, tam da tersi metalaşmanın Devlet kurumları eliyle yapılmasının zeminini hazırlamayı amaçlamaktadır. Taslak metinlerin satır aralarına serpiştirilen "su bir tüketim malı değildir"; "eko-sistemlerin su hakkı" ya

da "su varlıklarımızın korunması" benzeri tümcelerın asıl hedefi toplumsal algıyı dönüştürerek doğanın metalaşmasına toplumsal bir meşruiyet kazandırmaktır. Bu nedenle aynı metinde birbiriyle taban tabana zıt ve bir arada uygulanması asla mümkün olmayan onlarca hedefe yer verilmiştir. Bunlardan en çarpıcı olan ise bir yandan bütün suların buldukları yerlerden bağımsız olduğunun; diğer yandan ise ulusal sınırlar içindeki suların devletlerin tasarrufu altında olduğunun söylendiği kısımlardır. Bir su kanunu çıkarmaya niyetlendiğinde Hükümetin TEMA taslaklarından ciddi biçimde yararlanacağından hiç şüphe yoktur. Zira bütün su varlıklarını şirketlerin emrine sunan Hükümetin izlediği yol ile, TEMA'nın önerdiği yol haritası arasındaki fark sadece bir nüanstan ibarettir.

SU POLİTİK ÇALIŞMA GRUBU
Ağustos 2012